

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Filozofická fakulta

Ústav bohemistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BĚŽNÁ MLUVA V OBLASTI BOSKOVIC

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Balík, PhD.

Autor práce: Monika Niklová

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 4.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Suchý, 9. května 2014

.....
Monika Niklová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Štěpánu Balíkovi, PhD., za trpělivost, velkou ochotu, cenné rady a za čas, který mi věnoval. Dále děkuji své rodině a partnerovi za podporu, a také děkuji svým respondentům, kteří mi poskytli cenný materiál pro moji práci.

ANOTACE

Bakalářská práce se soustředí na analýzu běžné mluvy Boskovic. Práce je rozdělena do tří částí. V první, teoretické, části se práce zabývá definováním národního jazyka a základních znaků středomoravské nářeční skupiny. V druhé, metodologické, části popisuje metody praktického výzkumu. V třetí části, kterou můžeme označit jako praktickou, na nahraném a přepsaném materiálu bakalantka zaznamenala mluvený projev napříč věkovými kategoriemi a provedla rozbor všech jazykových rovin. Cílem bakalářské práce je posoudit míru zachovalosti nářečí všech věkových skupin ve vybraných lokalitách Boskovicka.

ANNOTATION

This bachelor thesis focuses on the analysis of common spoken language in the area of Boskovice. The thesis is divided into three parts. The first, theoretical, part deals with the definition of national language and with basic features of the dialect used in central Morava. The second, methodological, part describes methods of practical research. In the third part, which can be specified as practical, author analysed recorded and transcribed material of spoken language among people of different ages and made analysis at all language levels. The goal of this bachelor thesis is to qualify the degree of dialect's haleness across all age-groups in chosen locations of Boskovice.

OBSAH

Úvod	7
1. Teoretická část	8
1. 1 Národní jazyk	8
1. 1. 1 Strukturní útvary	8
1. 1. 1. 1 Spisovný jazyk	8
1. 1. 1. 2 Nespisovné útvary českého jazyka	9
1. 1. 2 Nestrukturní útvary	11
1. 2 Středomoravská nářečí	13
1. 2. 1 Hanácká (centrální) podskupina	17
1. 2. 1. 1 Horské vs. horácké nářečí	18
1. 2. 1. 2 Boskovické nářečí	19
1. 3 Obec Suchý	20
2. Metodologie	22
3. Praktická část	24
3. 1 Starší generace	24
3. 1. 1 Rozbor rozhovoru č. 1	25
3. 1. 2 Rozbor rozhovoru č. 2	28
3. 1. 3 Rozbor rozhovoru č. 3	31
3. 2 Mladší generace	33
3. 2. 1 Rozbor rozhovoru č. 4	33
3. 3 Nejmladší generace	34
3. 3. 1 Rozbor rozhovoru č. 5	35
Závěr	37
Použitá literatura	39
Přílohy	40

ÚVOD

Bakalářská práce se bude zabývat analýzou běžné mluvy Boskovicka. Nejpodrobněji bude zkoumána mluva obyvatel obce Suchý, kde autorka práce již pět let bydlí se svým přítelem.

Práce je rozdělena na tři části: teoretickou, metodologickou a praktickou. V první, teoretické, části jsou popisovány útvary národního jazyka, které jsou děleny dle teritoriálních a sociálních kritérií. Dále se práce zaměřuje především na středomoravské nářečí, zejména na jeho hanáckou (centrální) podskupinu. V neposlední řadě jsou uváděny charakteristické rysy boskovického nářečí.

Druhá část bakalářské práce je věnována metodologii dialektologického výzkumu, kde jsou představovány různé způsoby zkoumání jazyka. Podrobněji je popisována metoda rozhovorů, která byla pro výzkum nářečí použita v této práci.

Třetí část je již zaměřena na samotný dialektologický výzkum, pro který byla použita právě metoda rozhovorů, které jsou v této praktické části předmětem analýzy. Respondenti byli vybíráni podle věku a následně rozděleni do tří kategorií: starší generace, mladší generace a nejmladší generace. Všechna nahrávání proběhla v domě autorčina přítele. Všichni účastníci byli ujištěni o anonymitě a zároveň jim byl představen i cíl práce a účel nahrávání. Získaný materiál byl přepsán na počítači a následně rozebrán po všech jazykových rovinách, tedy jak po rovině hláskoslovné, lexikální, tvaroslovné, tak i syntaktické. Důraz byl kladen zejména na jevy typické pro hanáckou nářeční oblast, přičemž rozbor byl doplněn také o jevy obecně české.

Cílem práce je posoudit míru zachovalosti nářečí ve zvolených věkových skupinách a popsat rysy charakteristické pro mluvu obyvatel Boskovicka.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. 1 NÁRODNÍ JAZYK

Pojem národní jazyk je vykládán mnoha způsoby. Encyklopedický slovník češtiny ho např. charakterizuje jako „*všechny regionální, sociální a funkční podoby jazyka, jež slouží příslušníkům národa k pokrytí komunikačních potřeb, a to v pohledu synchronním i diachronním.*“¹ Irena Bogozcová ho zase vidí jako „*soubor všech variet jazyka konkrétního národa, členitý a rozmanitý.*“² Český národní jazyk dělíme na útvary strukturní a útvary nestrukturní (tzv. poloutvary).

1. 1. 1 Strukturní útvary

Ke strukturním útvarům národního jazyka patří spisovný jazyk, obecná čeština, interdialekty a teritoriální dialekty. Jsou to tedy, jak si můžeme odvodit z názvu, útvary mající úplnou jazykovou strukturu (hláskosloví, tvarosloví, lexikum, syntax).

1. 1. 1. 1 Spisovný jazyk

Spisovná čeština je reprezentativním útvarem českého jazyka. Používá se v oficiálních projevech, užívají ji učitelé, úředníci, vědci apod. Spisovná čeština je podle *Encyklopedického slovníku češtiny* prestižním útvarem, který se užívá „*v záležitostech národní kultury duchovní i hmotné, tedy při sledování vyšších komunikačních cílů.*“³

¹ KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002., s. 192. ISBN 80-7106-484-x.

² BOGOZCOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2012, s. 18. ISBN 978-80-7464-033-9.

³ KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002. s. 193. ISBN 80-7106-484-x.

Jedná se o útvar kodifikovaný v mluvnicích, slovnících i pravidlech pravopisu a výslovnosti.

Ve spisovné češtině můžeme najít mnoho prostředků, které však nejsou jednotné. Největší část spisovné češtiny tvoří prostředky stylově bezpříznakové, tedy neutrální (např. *chodit, škola*), které jsou vhodné pro všechny typy jazykového vyjádření - jak pro mluvenou komunikaci, tak i pro projevy psané. Prostředky hovorové (např. *základka, děkujou*) se užívají zejména v mluvených projevech, ale nově se prosazují i v psaném jazyce. Dále ke spisovnému jazyku patří prostředky knižní (např. *spočínout, hledět*), které jsou primárně určeny pro psanou podobu komunikace. Prostředky hovorové často pocházejí z oblasti nespisovné (např. *holka, kluk, kytká*), z profesní mluvy (např. *krčář, zubař, očař*) a ze slangu (např. *faulovat, knokaut*).

1. 1. 1. 2 Nespisovné útvary českého jazyka

Nespisovné útvary českého jazyka můžeme vydělit jednak územně (teritoriálně) na tzv. dialekty, jednak sociálně na profesní mluvu, slang a argot.

OBEČNÁ ČEŠTINA

Obecná čeština je nespisovný útvar českého národního jazyka, jehož mluvčí užívají k běžné každodenní soukromé a mluvené komunikaci. Vychází ze středočeského nářečí. Patří, stejně jako dialekty, ke strukturálním útvarům národního jazyka, tzn., že má svou normu, která ovšem není kodifikovaná, tedy zachycená ve slovnících a pravidlech. V běžné mluvě se neuvžívá čistých prostředků, dochází ke směšování v závislosti na mnoha činitelích: např. směšování obecné češtiny, interdialektů a spisovného jazyka.

Mezi hlavní hláskoslovné rysy patří: diftongizace *y, í > ej, ú > ou*; úžení *é > í*; protetické *v-* před *o*. Typickým tvaroslovným rysem obecné češtiny je unifikace koncovek instr. pl. zakončením *-ma* (např. *těma velkýma botama, dobrýma vlastnostma*) a stírání rodových rozdílů v pl. adjektiv a zájmen (např. *všechny rozbitý vokna*).

TERITORIÁLNÍ DIALEKT

Dialekt (nářečí) patří k nespisovné vrstvě jazyka a je definován jako „územně (geograficky) vymezený útvar národního jazyka, který je určen vztahem k jiným teritoriálním útvarům a k jazyku národnímu.“⁴ Pro dialekt je typická především mluvená forma, a to v soukromé a spontánní komunikaci.

České dialekty dělíme do čtyř základních nářečních skupin. Jsou to nářečí česká v užším slova smyslu, nářečí středomoravská (hanácká), nářečí východomoravská (moravskoslovenská) a nářečí slezská (lašská). Jaromír Bělič⁵ navíc ještě vyčleňuje tzv. polsko-český smíšený pruh, kde se mísí polské a české nářeční jevy.

Česká nářečí v užším slova smyslu najdeme takřka po celém území Čech a na jihozápadní části Moravy. Nejvýraznějším znakem tohoto nářečí je dvojhláska *ej* místo spisovného *y* a *í* (např. *starej bejk, sejtko, mlejn*) a také dvojhláska *ou*, která se shoduje se spisovným jazykem (např. *nesou, houser, mouka*).

Středomoravská nářečí pokrývají západní a střední část Moravy. Hlavní hláskoslovné změny probíhaly od 14. do 16. století.

Hláska *é* vznikla takto: nejprve se *y* diftongizovalo na *ej* a v rámci středomoravského nářečí přešlo na *é* (např. *staré bék, sétko, mlén*). Další hláska typická pro středomoravské nářečí, dlouhé *ó*, pochází z *ú*, které se nahradilo *au* a následně *ou* (např. *nesó, hóser, móka*).⁶

Východomoravská nářečí zaujímají oblasti Valašska a Slovácka. Hlavním rysem těchto nářečí je zachování *í*, příp. *y* (např. *starý býk, sítko, mlýn*) a *ú* (např. *nesú, húser, múka*). V kontrastu s českou nářeční skupinou je tedy u východomoravských nářečí zřejmé neprovedení diftongizace, které je typické i pro nářečí lašská.

⁴ KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002., s. 109. ISBN 80-7106-484-x.

⁵ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 12. ISBN 14-567-72.

⁶ CUŘÍN, František. *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964, s. 63.

Slezská neboli lašská nářečí se rozkládají na okrajových územích České republiky a Polska, v Česku tedy na severovýchodním cípu Moravy a v české části Slezska. Hlavním znakem slezských nářečí jsou krátké samohlásky, a to *y/i* za spisovné *ý/í* (např. *stary byk, sitko, mlyn*) a *u* místo spisovné dvojhlásky *ou* (např. *nesu, huser, muka*).

INTERDIALEKT

Bělič popisuje původ interdialektu následujícím způsobem: „*Vyrovňáváním starých místních nářečí vznikají méně vyhraněné oblastní útvary nadnářeční, tzv. interdialekty, které ve svém vývoji směřují k relativně jednotné celonárodní mluvě nespisovné, velmi už ovšem blízké hovorové češtině a do značné míry s ní splývající.*“⁷

Můžeme jím tedy rozumět např.: obecnou češtinu, která užívá tvary, které se běžně využívají: *vozej, hledaj*. Na Moravě můžeme rozlišit interdialekt východomoravský, středomoravský a slezský. Encyklopedický slovník češtiny charakterizuje interdialekt jako „*nestabilizovanou varietu (útvár) národního jazyka představující poslední vývojové stádium tradičních teritoriálních dialektů.*“⁸

1. 1. 2 Nestrukturní útvary

Vedle územní diference existuje i diference sociální, zahrnující profesní mluvu, slangy a argot. Vzhledem k tomu, že tyto jazykové variety nemají své speciální prostředky gramatické a hláskové (přebírají je z jiných útvarů – z nářečí, obecné a spisovné češtiny), mají jen vlastní slovní zásobu a frazeologické jednotky, hovoří se v tomto případě o nestrukturních útvarech národního jazyka.

⁷ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 10. ISBN 14-567-72.

⁸ KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002., s. 183, ISBN 80-7106-484-x.

Profesní mluvou nazýváme mluvu skupiny zaměstnanců používající termíny a fráze pro stručnost a rychlost vyjádření. Existují různé druhy profesní mluvy jako např. mluva hornická a hutnická (*štreka* – „důlní chodba“, *bulačit* – „meškat“), mluva zemědělská, rybářská (*nevod* – „velká tažná síť“), mluva zdravotnická *pacoš* – „pacient“, *gypsovna* – „sádrovna“, *lapiduch* – „nemocniční zřízenec“, *děckař*, *kožař*, *plicař* aj.) či mluva železničářská (*veksl* – „výhybka“, *hytlák* – „vůz na přepravu pošty“).

Slang neboli mluva zájmových a pracovních skupin se od profesní mluvy liší výraznou emotivní složkou. Nové slangové prostředky vznikají jazykovou hrou, využívá se metafory, zkracování slov a univerbizace (tvoření jednoslovných pojmenování z víceslovných). Jazykově vynalézavý je slang mládeže (*bižula/e* – „biologie“, *čějina* – „čeština“, *fýza* – „fyzika“), slang vojenský (*roťák* „příslušník vojenského útvaru“, *fuják* – „voják z povolání“, *opuštěák* - „krátkodobé volno k opuštění posádky“ aj.), slang vězeňský (*mukl* – „vězeň“, z něm. *Muckler* „člen party“, pův. asi z romštiny).

Argot je nejkrajovějším útvarům, vzniká u deklasovaných (sociálně vyřazených) vrstev společnosti. Vzniká ze snahy o nesrozumitelnost mluvy pro okolí. Je to vlastně tajná profesní mluva. Příkladem je mluva pražské galérky a brněnské plotny. Tradiční zlodějský argot má mnoho přejatých prvků z mezinárodního gaunerského argotu *rotwelsch*, z romštiny a z jidiš, např. *vybílit káča* – „vykrást pokladnu“, *šplíchačka*, *stříkačka* – „střelná zbraň“, *klimák* – „paklíč“, *hrát na housle* – „pilovat mříže“, *love* – „peníze“, *dávat bacha* – „dávat si pozor“, *být v chládku* – „sedět ve vězení“, *fízl* – „policista“.

Vedle jazykových útvarů, typických pro určitá území či pro určité sociální skupiny, existují mluvy charakteristické pro jednotlivá pohlaví, rodiny i pro nás jako pro jednotlivce.

Bogozcová hovoří ještě o *idiolektu* (souhrn našich individuálních jazykových vlastností - otisky prstů, nezaměnitelné), *biolektu* (podoba jazyka typická pro určité

pohlaví či věkovou kategorií), tzn.: jinak mluví žena, muž, dítě atd., a *familiolektu* (mluva v rodině).⁹

1. 2 STŘEDOMORAVSKÁ NÁŘEČÍ

Jelikož se dialektologické rozbory budou týkat boskovického nářečí, nejprve představíme znaky středomoravské nářeční skupiny, do níž boskovická mluva patří.

„Druhým označením pro středomoravská nářečí je hanácké a má své opodstatnění - jejich rozloha se překrývá s etnografickým regionem Hané.“¹⁰

Dělení:

- podskupina centrální (vlastní hanácká)
- podskupina jižní
- podskupina východní
- podskupina západní

V popisu charakteristických rysů budeme čerpat z Beliče a jeho *Nástinu české dialektologie*.

SOUBOR HLÁSEK A JEJICH ROZVRŽENÍ

1) Inventář souhlásek je převážně stejný jako v českých nářečích v užším smyslu, na části území žije však dvojice *l – l*.

⁹ BOGOZCOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2012, s. 24. ISBN 978-80-7464-033-9.

¹⁰ BOGOZCOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2012, s. 72. ISBN 978-80-7464-033-9.

2) Soubor krátkých samohlásek má v některých nářečích pět členů: *i, e, a, o, u*, v jiných šest: *i, é, e, a, o, u*, s nestejnou fonetickou realizací fonému *é* (*é/ə/y*), v dalších ještě sedm: *i, e, ê, a, ô, o, u*; soubor dlouhých samohlásek je pětičlenný: *í, é, á, ó, ú* (bez dvojhlásek), nebo tříčlenný: *é, á, ó*, popř. velmi omezeně *í, á, ú*.

3) Měkké *t', d', ñ* se pravidelně vyskytuje ve stejném rozsahu jako v českých nářečích v užším smyslu, kromě toho však na většině území zčásti také před někdejšími slabým jerem *ɚ*, např. v případech jako *svad'ba* (*svajba*), *haňba* aj.

4) Pokud existuje dvojice *l – l*, rozvržení obou fonémů je v podstatě stejné jako v nářečích východomoravských a slezských.

5) Stopy po dřívějších měkkých retnicích existují většinou nejen před bývalým *ě*, jako v českých nářečích v užším smyslu, nýbrž také v případech jako *holóbjata*, *hříbjata*; *pod zemňó/pod zemjó, f procestvjó; mňást/mjást, zemňák/zemják* aj.

6) Stopy po měkkých ostrých sykavkách se nezachovaly, stejně jako v českých nářečích v užším smyslu.

7) Staré *g* se zčásti udrželo ve skupině *zg*, např. *zgebnót* (*zhebnót*); snad proto se hojněji než v českých nářečích v užším smyslu vyskytuje *g* také v onomatopoických a expresivních slovech, jako *gagotat, glgat* apod. Jinak se *g* pravidelně změnilo v *h* jako v českých nářečích v užším smyslu.

8) Slabičné *l* a střídnice *lu/lô/lo, ló* (*lú*) za původní *l, l* jsou většinou v stejném rozsahu jako v českých nářečích v užším smyslu. Na rozdíl od většiny českých nářečí v užším smyslu nezaniklo koncové *-l* ve tvaru jednotného čísla mužského rodu přičestí minulého následující po souhlásce, nýbrž shodně jako ve spisovné češtině tvoří slabiku; např. *nesl, vedl, spadl*. Slabičné *ŋ* je na většině území, zpravidla však pouze v případech *sedŋ, (v)osŋ* (*// sedum, (v)osum*).

9) Dřívější *y* (též *y < i*) se na rozdíl od českých nářečí v užším smyslu na většině území buď zachovalo jako zvláštní foném (s fonetickou realizací v různých nářečích *ê/è/ə/y*), nebo splynulo s *e*, např. *rêba/rèba... - reba*; jen v menší části středomoravského nářečí splynulo s *i* jako v českých nářečích v užším smyslu. Za staré *ý* (též *ý < i*) je téměř po celé oblasti (s výjimkou tzv. čuháckého nářečí) *é*, např. *bék, stréček, staré; é* je většinou též za původní těžeslabičné *ej* (*ěj*), např. *pjekňěší, nédelší, dé*.

10) Staré *u* (také z předhist. nosovky *ɔ*) po souhláskách od původu tvrdých se v některých středomoravských nářečích zachovalo, např. *dub*, 4. p. jedn. *ruku*. Za staré *ú* je téměř po celé oblasti *ó*, např. *hóser, móka*, 7. pád jedn. *rukó/rokó/rôkó*, 3. os. mn. č.

nesó. Porůznu je ve středomoravských nářečích *ó* také za původní dvojslabičnou skupinu *au*, *aú* v případech jako *pók*, *póz(a)*. Za staré *u*, *ú* po měkkých a bývalých měkkých souhláskách je zčásti *i*, *í* (*i*) jako v českých nářečích v užším smyslu, popř. *ê/è/ə/e*, *é*, zčásti však zůstalo nepřehlasované *u/ô/o*, *ó*, a to i v případech, ve kterých nemohla být přehláska zrušena působením analogie; srov. např. *cizí x cêzi*, *ciťit x cét'it*, *břuch*, *kožuch x břôch*, *kožôch*, *volají/-i x volajó*. Přehlasovaných podob postupně ubývá směrem k východu.

11) Staré *e* (i *e* < *ě*) se většinou zachovalo, za staré *é* a bývalé dlouhé *ě* je veskrze *í/i* jako v českých nářečích v užším smyslu. Poněvadž však ve středomoravských nářečích vzniklo nové *é* < *y* a z *ej*, *aj*, je v nich na rozdíl od českých nářečí v užším smyslu foném *é* velmi hojný. Rovněž staré *o* se většinou zachovalo, za staré *ó* je *ú/u*. Na rozdíl od českých nářečí v užším smyslu je však zase v středomoravských nářečích hojně *ó* ze starého *ú*.

12) Staré *a*, *á* po souhláskách od původu tvrdých i po měkkých a bývalých měkkých souhláskách (též *a*, *á* z předhist. nosovky *ę*), pokud nebyly podmínky pro přehlásku, zůstalo zachováno jako v českých nářečích v užším smyslu za dřívější téžeslabičnou skupinou *aj* je však většinou *é*

13) Na rozdíl od většiny českých nářečí v užším smyslu mají středomoravská nářečí zpravidla krátké samohlásky v případech typu *prah*, *blato*, *rana*; v 7. pádě *nama*, *vama*, v inf. *bêt/bét*. Ve valné části středomoravských nářečí je kromě toho veskrze jen krátké *i*, *u*, např. *vim*, *mliko*, *kuň*, takže v příslušných oblastech (s výjimkou čuháckého nářečí) neexistují v souboru dlouhých samohlásek fonémy *í*, *ú*.

14) Ze změn ve skupinách souhlásek mají středomoravská nářečí většinou asimilaci *shv* na *zh-*, např. *zhánět*, *na zhledanó*, *zhoda*.¹¹

JMENNÉ TVARY

1) Mezi koncovkami tvrdých a měkkých typů podstatných jmen je většinou menší počet rozdílů, a to hlavně neprovedením, popř. zrušením přehlásek v měkkých deklinacích; srov. např. 2. p. jedn. *sklepa*, *sóseďa*, *stáďa*, *bičďa*, *pekařďa*, *srca*, 3. p. jedn. *sklepu/-ô*, *stáďu/ -ô*, *bičďu/ -ô*, *srcu/-ô*, 1., 4., 7. p. jedn. *žena*, *ženu/ -ô*, *ženó*, *rúžďa/ružďa*, *rúžďu/ružô*, *rúžó*, též 5. p. *ženo*, *rúžo/ružo*.

¹¹ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 152. ISBN 14-567-72.

2) Podstatná jména se slovním základem na *-z*, *-s* a na *-l*, *-l*, dále podstatná jména typu *host'*, *kořeň*, *loket'*, *kúlňa/kulňa/kulňe*, *pekárňa/pekárňe/pekáreň*, *Máňa/Máňe*, *Lad'a* a z části též jiná patří na rozdíl od českých nářečí v užším smyslu ve většině středomoravských nářečí k měkkým skloňovacím typům.

3) Tvary 6. a 7. p. jedn. č. muž. a střed. rodu tvrdého sklonění přídavných jmen jsou na rozdíl od českých nářečí v užším smyslu většinou rozlišeny, tj. *(v)o starím/ -im x ze starém*. Naopak u zájmen je časté vyrovnání ve prospěch tvaru 6. pádu, např. *(v)o tem, našem || s tem, našem*.

4) Tvar 1. p. množ. č. život. muž. rodu tvrdých přídavných jmen a rodových zájmen se zpravidla liší od tvaru neživ., žen. a střed., např. *tí naši staří/ti naši staři x ti/té naše stari*.

5) V 7. p. množ. č. všech deklinací je ve shodě s českými nářečemi v užším smyslu rovněž nejběžnější koncovkou *-ma (-ama)*.¹²

SLOVESNÉ TVARY

1) Sloveso „být“ má v 1. os. jedn. č. tvar *sem* pouze jako pohyblivý osobní morfém v složených formách min. času, kdežto ve významu existenciálním a ve funkci spony je veskrze tvar *su/sô/so*.

2) V 1. os. jedn. i mn. č. min. času se pomocné sloveso zpravidla zachovává, i když je osoba vyjádřena zájmenem, např. *já sem to vid'el, mē zmē tam přěšlě*.

3) Tvary rozkazovacího způsobu s 2. osobou jedn. č. na *-i/-ê* mají ve většině středomoravských nářečí v 1. a 2. os. mn. č. zakončení *-ime*, *-ite/-ême*, *-êtê*, např. *řekňi, modli se/modlê se - řekňime/-mê, modlite se/modlête se*.

4) Příčestí trpné má na rozdíl od českých nářečí v užším smyslu i ve výrazech výsledného stavu ve většině nářečí tvary složeného sklonění, např. *je zameten*.

5) Přechodník přítomný sloves nedokonavých i dokonavých v omezeném rozsahu žije, např. *maja/mňeja, ôviza*.¹³

¹² BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 153. ISBN 14-567-72.

¹³ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 154. ISBN 14-567-72.

1. 2. 1 Hanácká (centrální) podskupina

Tato skupina hanáckého nářečí sahá na sever po Zábřeh a Šumperk, na východ za Olomouc a Prostějov.

Společné znaky centrální skupiny:

- a) Sedmičlenný systém krátkých vokálů *i, e, ɛ, a, o, u*. Fonémy *ê, ô* vyměněny za *y, u*.
- b) Tříčlenný systém dlouhých vokálů *é, á, ó* (původní vokály *í, ú* se postupem zkrátily na *i, u*).
- c) Znělá výslovnost párových souhlásek před samohláskami a souhláskami na mezislovním předělu (*chlab aňi necekl*).
- d) E-ové střidnice *ê, é* za bývalé *y, y* po souhláskách od původu tvrdých a po tvrdých a měkkých sykavkách, po *č, š, ž, ř, l* - *žěvot, šěroké, ožévat, počétat*.
- e) U přídavných jmen přivlastňujícím osobám mužského rodu základní podoba *bratru*.
- f) U zájmen 2. osoby jednotného čísla příklonný tvar *tě*, 4. a 3. pád *mne*, u zvratných zájmen zachováno rozlišení 3. a 4. pádu - *sê x se*.
- g) 2., 3. a 6. pád sg. feminin tvrdého skloňování adjektiv a rodových zájmen ve prospěch etymologicky příslušné koncovky 3. a 6. pádu: *na té druhé straně*.¹⁴

¹⁴ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 251-253. ISBN 14-567-72.

1. 2. 1. 1 Horské vs. horácké nářečí

Boskovické nářečí, které je předmětem zkoumání této bakalářské práce, je přechodným typem mezi horským a malohanáckým nářečím, nazývaným také nářečím horáckým, proto se jimi budeme v této kapitole zabývat.

Horské nářečí

„Na jih a na jihovýchod od Boskovic, počínaje Doubravicí, je nářečí horské (v užším slova smyslu). Jeho oblast je v okolí Blanska a Sloupa. Od nářečí boskovického je odlišují tyto znaky:“¹⁵

1. *U* za pračes. *o*: *vuku, vuknu, duma, pute, tuhu, chudím* atd.
2. Dloužení v příponě *-el* u subst.: *pusél, vusél, kuzél*; v příponě přičestí min. čin.: *leťél, křičél, bíl, píl, vulál* apod.
3. *Í* pův. *i* pozdější se udrželo: *prusím, vuzím, chudím, pulífka, vubílí, znameňí, pujiščení, ščestí, hudněší, nélepši, névic, nádíl, šíl* apod.
4. Kolem Sloupa se vykytuje hiátové *h* i uvnitř slova: *duhit, struhit* vedle častějšího *dujit, strujit*.

Horácké nářečí

Často zaměnováno s nářečím malohanáckým, pojmenovaným podle mikroregionu Malá Haná, který se rozkládá od kraje boskovického až po kraj moravskotřebovský. Obě nářečí jsou si velmi podobná, přesto zde však najdeme několik regionálních rozdílů.

„K nářečí malohanáckému lze počítati i nářečí horácké v obcích na východ od Boskovic; jsou to obce Valchov, Žďárná, Protivanov, Benešov, Vratikov, Okrouhlá, Kořenec a Buková. Tomuto kraji se říká Na horách (Hore) a obyvatelům Horáci

¹⁵ SVĚRÁK, František. Nářečí na Boskovicku. Brno: Matice moravská, 1941, s. 41.

(Horáce); proto nazývám jejich nářečí horácké. Široké *e*, *é* je tam poněkud širší než v malohanáckém nářečí. Vedle *-e* za *pračes*. a v pádových koncovkách je též *-a*, a to v obcích blíže Boskovic; tak ve Valchově se říká *slepice*, *lavica*, *naša maminka* apod.

V Kořenci se vyskytuje *u* za *pračes*. *o* jako v nářečí horském (kolem Blanska a Sloupa); neshoduje se však výslovností *s u < ů* (např. *kuň*), blíží se *k o*: *pudivé se*, *puklózet*, *pulóbit*, nom. sg. *kušole*, gen. - akus. *vuráče*, *hulóbjje*, za *našó studuló* apod.

Jinak se nářečí horácké shoduje s nářečím malohanáckým.

Boskovické nářečí je tedy přechodný typ mezi nářečím horským (v kraji Blanenském) a malohanáckým (v kraji jevičském).¹⁶

1. 2. 1. 2 Boskovické nářečí

Znaky boskovického nářečí (viz níže) budou tvořit jádro dialektologického výzkumu této práce. Jelikož se většina publikací touto podskupinou nezabývá, nanejvýš ji pouze zmiňuje, budeme při výzkumu čerpat zejména z publikace Františka Svěráka nazvanou *Boskovické nářečí*.

„Boskovickým nářečím rozumí se nářečí Boskovic a obcí na jihozápad, na západ a na severozápad od nich: Újezda, Lhoty Rapotiny, Obory, Jabloňan, Krhova, Lysic, Drnovic, Voděrad, Sebranic, Skalice, Mladkova, Chrudichrom, Svitávky, Míchova a Podolí. Boskovické nářečí patří mezi nářečí hanácká a má také všechny jejich podstatné znaky.“¹⁷

Asi netypičtějším znakem pro tuto oblast, stejně jako celou centrální poskupinu hanáckého nářečí, je široká výslovnost *e* a *o*, kterou budeme značit *ê* a *ô*. Tento jev převládá, krom čuháckého úseku, v celé hanácké oblasti. Specificky boskovický jev je nepravidelnost výslovnosti těchto širokých samohlásek, což je doloženo i v nahrávaných rozhovorech. Respondenti použijí tento hanácký rys, vzápětí však v dalším

¹⁶ SVĚRÁK, František. *Boskovické nářečí*. Brno: Dialektologická komise při Matici moravské, 1941. Moravská a slezská nářečí, sv. 2., s. 6-8.

¹⁷ SVĚRÁK, František. *Nářečí na Boskovicku*. Brno: Matice moravská, 1941, s. 32.

slově či větě při výslovnosti stejného slova slyšíme bezpříznakovou samohlásku (*môsí - musí, běl - byl*).

Dalším nápadným znakem je také časté krácení krátkou samohláskou v kořeni některých substantiv a sloves, j. *klada, mak, ret, dat*. Tento jev se nazývá moravská krátkost.

Svěrák a Bělič uvádějí jako další typický znak pro hanácké nářečí slabiky *bja, bjá, pja, pjá* za spis. *ba* atd. ve slovech j. *hříbjata, pójjata*, ale s tímto jevem se v boskovickém nářečí dnes téměř nesetkáme, zřejmě se tedy jedná o jev zastaralý a v současnosti již nepoužívaný.

1. 3 OBEC SUCHÝ

Obec Suchý se nachází v nadmořské výšce 661 metrů n. mořem v oblasti Dražanské vrchoviny. Obec „*je územně začleněná pod okres Blansko a náleží pod Jihomoravský kraj. Rozkládá se asi osmnáct kilometrů severovýchodně od Blanska a devět kilometrů východně od města Boskovice. Čtyři pětiny katastrální výměry jsou prorostlé lesem.*“ Tato vesnice, mající okolo 500 obyvatel, je známá především jako rekreační středisko. Nachází se zde dohromady přes 300 chat a penzionů. V létě je tato oblast vyhledávanou lokalitou, a to díky rozlehlému rybníku (6 ha). Díky vysoké nadmořské výšce a vhodnému terénu je obec v zimě navštěvována mnoha běžkaři.

Působí zde Sdružení dobrovolných hasičů, založené již roku 1927, a sportovní klub Viktoria Suchý, kde se hraje lední hokej a fotbal, a který slaví úspěchy na lokální úrovni. Je zde také knihovna, v níž se pořádají akce pro děti zaměřené na literaturu, především nejrůznější čtení pohádek, pověstí apod.

Mezi svátky, které se v obci tradičně slaví, patří Masopust. Tento karneval a třídní lidová slavnost je spjatá s Velikonocemi a probíhá od poloviny února do začátku března. Každoročně se zde lidé v maskách vydávají na „pout“ po vesnicích a tato akce je spojena také s charitou, neboť průvod vybírá peníze na dobročinné účely.

Mezi další svátky, které v obci mají stálou tradici, patří Velikonoce. Slaví se klasickým způsobem. Na výslužku děti a muži dostávají pouze vajíčka, narozdíl od Boskovic a Blanska, což jsou města vzdálená pouze několik kilometrů, kde k odměně za vymrskání neodmyslitelně patří i nejrůznější sladkosti, čokoládová vajíčka atd.

Vesnice ožívá každoročně koncem prázdnin, kdy se zde koná pouť, k níž neodmyslitelně patří pečení koblih a návštěvy rodiny a blízkých. Zejména v posledních letech je obec v tomto období zaplavena množstvím stánků, což se rodilým vesničanům příliš nelíbí.

Rozlehlý rybník, který se ve vesnici nachází, je zdrojem mnoha nejrůznějších pověstí. Jedna například vypráví o zlém hastrmanu, který se dovedl proměnit v černého kocoura nebo černého koně. Na pastvinách žil pastevec jménem Vítek, který měl své koně nesmírně rád. Jednou se k němu tento hastrman proměněný v černého hřebce přihnal. Vítek, okouzlen jeho krásou, k němu přistoupil a nasedl. Kůň však uháněl k rybníku a Vítek se byl málem utopil, když v poslední minutě se mu přece jen podařilo vyrvat nohy z třemů a osvodit se. Přepadl ho smutek, zklamání a oči se mu zalily slzami. Najednou uviděl, že se na hladině rybníka cosi zalesklo. Bylo to drahé a vzácné sedlo, ze kterého se vysypalo mnoho zlatáků. Vítek si za ně koupil lesy, louky, pole i stádo koní. Nikdy se mu však už žádný kůň nezalíbil tak, jako tento hastrman, proměněný v ohnivého koně.¹⁸

¹⁸ PAROULKOVÁ, Soňa. O šesti mládencích: třicet pověstí z Dražanské vrchoviny. 1. vyd. Boskovice: Regionální noviny, 1999, s. 27-28.;

2. METODOLOGIE

V této kapitole budou představeny metody zkoumání nářečí. Základní poučení čerpáme z publikace *Textové opory ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*.

FÁZE VÝZKUMU

Obvykle vydělujeme tři fáze výzkumu: přípravnou, realizační a analytickou.

Fáze přípravná

V průběhu první fáze si musí výzkumník ujasnit svůj záměr, tedy výzkumný problém, pracovní hypotézu a také koho, tedy jakou skupinu, bude zkoumat. Měl by mít také jasno, jakou metodu výzkumu, tedy jaký výzkumný nástroj, použije.

Jelikož není možné zkoumat celou společnost, je třeba si vytvořit vzorek, který bude reprezentativní, tedy takový, který zahrnuje ženy i muže, osoby s rozdílným vzděláním, prací, obyvatele vesnic i měst. Dříve než se výzkumník vrhne na samotný výzkum, měl by provést tzv. předvýzkum, tedy test zvolených nástrojů, což znamená vyzkoušet si vybranou metodu „nanečisto“. Toto může odhalit případnou nevhodnost otázek, které by respondentovi mohly potenciálně způsobit problémy při zkoumání.¹⁹

Fáze realizační - nahrávání

První nahrávky nářečí pocházejí z 30. let 20. století, a jako každá metoda má i tato metoda svoje výhody a nevýhody. Za nevýhody považujeme častý ostych nahrávaných osob. Tato překážka se dá vyřešit nahráváním na skrytý mikrofon (popřípadě natáčením skrytou kamerou), ale posléze je nutno si vyžádat dodatečný informátorův souhlas se zveřejněním nahrávky.

Dalším problémem při nahrávání je také snaha respondentů uhladit a vylepšit svou mluvu. To můžeme vyřešit tím, že necháme komunikanta rozmluvit. Je také vhodné komunikovat s informátorem v jeho nářečí. Pokud ho výzkumník neovládá, neměl by alespoň mluvit „jako kniha.“ Někdy je také dobré přizvat k výzkumu další osobu, kterou informátor zná.

¹⁹ BOGOCZOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. [s.l.]: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2009, s. 132.

„Většinou dialektolog (explorátor) vede s informátorem tzv. řízené interview, rozhovor, jenž má procedurálně pod kontrolou on (nikoli nahrávaná osoba).“²⁰

Tazatel by si vždy měl připravit otázky dopředu, aby předešel nepříjemným situacím, kdy nebude vědět, na co se zrovna zeptat. Nesmí to být otázky zjišťovací, na které lze odpovědět ano/ne, protože by toho zúčastněný využil. Dotazy by neměly přesahovat intelektuální možnosti informátora dané jeho věkem, vzděláním, životními zkušenostmi apod. Nahrávaná osoba by měla být nahrávána v prostředí, které zná a cítí se v něm bezpečně, nejlépe ve vlastní domácnosti.

Někdy se také setkáme s pojmem *nestandardizovaný rozhovor*, který označuje rozhovor spontánního charakteru, kdy má tazatel pouze rámcový plán a otázky vyplývají ze situace.

Fáze analytická

V analytické fázi přichází na řadu přepsání nahrávek do grafické podoby pomocí fonetické transkripce. Zásady pro transkripci jsou následující: slova se zapisují tak, jak byla skutečně vyslovena, ne podle pravidel spisovného jazyka, zapisujeme jak intonaci, tak přízvuk. Text neupravujeme, necenzurujeme, nebereme ohledy na slova slušná, vulgární, vycpávková, sémantická apod. Nakonec analyzujeme získané texty, tzn., že přepsaný materiál rozebíráme v rovině hláskoslovné, lexikální, tvaroslovné a syntaktické.

²⁰ BOGOCZOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. [s.l.]: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2009, s. 134.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

Tato část se již věnuje dialektologickému výzkumu. Pro rozbor byla vybrána mluva tří generací: starší generace, mladší generace a generace nejmladší. Mluva starší generace má tři zástupce, mluva mladší generace má zástupce jednoho a nejmladší generace má rovněž jednoho zástupce. Rozdílný počet zástupců zapříčinilo postupné nepoužívání nářečních jevů u mladší a zejména pak u nejmladší generace. Během nahrávání bylo očividné, že se jevy u mluvčích z těchto dvou generací opakují a pocházejí většinou pouze z obecné češtiny. Proto byly zvoleny pro přepis pouze dialektologicky zajímavé rozhovory. I přesto je autorka přesvědčena, že je dialektologický rozbor dostatečný a zcela ilustruje běžnou mluvu Boskovicka.

Dotazované osoby byly vybírány z autorčina okolí, zejména z její rodiny a rodiny jejího přítele, a výzkumnou metodou byl zvolen rozhovor, který byl nahráván na diktafon na mobilním telefonu. Pro značení otázek slouží písmeno A, pro odpovědi zúčastněných B. Kladeny byly otázky typu: „*Odkud jste?*“ a „*Kolik máte sourozenců?*“ Další otázky se týkaly zvyků (a to zejména u starší generace): „*Jak jste slavili Velikonoce?*“ S nejmladší generací byl rozhovor veden hlavně na téma práce, budoucnost či popis běžného dne. Autorka se snažila dotazované tzv. rozpovídat. Nedržela se tedy striktně otázek osnovy, ale když naznala, že mají respondenti k určitému tématu blíž, zaměřila se právě na toto téma.

3.1 STARŠÍ GENERACE

Pro výzkum v oblasti mluvy starší generace byly uskutečněny rozhovory se třemi ženami, které jsou v současné době všechny v důchodu.

První dotazovaná (rozhovor č. 1) se narodila v roce 1948 v obci Suchý, kde strávila celý život. Několik let se živila jako dělnice, většinu života však byla v domácnosti.

Druhá respondentka (rozhovor č. 2) se narodila roku 1960 na Suchým, kde bydlela celý život, s výjimkou pěti let, které strávila na Okrouhlé (9 km od Boskovic). Na její mluvě je patrná největší inklinace k hanáckému nářečí. Celý svůj život pracovala ve zdravotnictví.

Třetí respondentka (rozhovor č. 3) se narodila v roce 1952 v Borotíně (11 km od Boskovic), poté se přestěhovala do Boskovic, kde žije dodnes. Dvacet let působila jako učitelka na gymnáziu.

3. 1. 1 Rozbor rozhovoru č. 1

HLÁSKOSLOVÍ

Široké o (ô) - znějící hláska na rozmezí u a o - za u: Tato hláskoslovná změna proběhla ve 14. - 16. století, *ú* se diftongizovalo na *au*, poté na *ou* (česká nářečí), v hanáckém na *ô*.²¹

Sôchího (2B), *sestrô* (6B), *Milôškô* (6B), *côkroví* (6B), *bôde* (8B), *hôse* (30B), *môsí* (32B), *zákôskê* (40B), *krávô* (30B), *šôlánkê* (58B), *štávô* (58B), *roládô* (72B), *côkrô* (76B), *zôstal* (90B), *kôchiňi* (90B), *fôškê* (90B), *slepícô* (30B).

Dlouhé ó za ou: *krópi* (52B).

Dlouhé é za ý: *velké* (18B), *šředré* (68B), *tédeň* (18B), *réžou* (58B), *kadlátkové* (68B).

Široké ê za y: Hláskoslovná změna proběhla ve 14. - 16. století, *y* se změnilo na *ej* obecné češtině a hanácké oblasti přešlo na *ê*.²²

Bêlo (6B), *visêpalo* (34B), *maškarádê* (50B), *drakiádê* (50B), *ledňičkê* (52B), *mrazê* (52B), *šôlánkê* (54B), *prskafkê* (70B), *kalhotê* (74B), *kaliopkê* (74B), *fôškê* (90B).

²¹ FRANTIŠEK CUŘÍN A KOL. Vývoj českého jazyka a dialektologie. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 63, ISBN 14.194-77.

²² FRANTIŠEK CUŘÍN A KOL. Vývoj českého jazyka a dialektologie. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 63, ISBN 14.194-77.

Pozn.: V jedné větě bylo vysloveno jak *sósedkê*, tak *teřičky* (32B). Komunikantka tedy pro jeden případ použila široké *e*, následně však hned nato k následujícímu slovu zařadila koncovku *y*, dále ve větě *bêlo vzácná, jo jo jo. No, a to bilo* (42B) a *se visipala hromada a vysépalo se to do hrnca* (34B). Z těchto příkladů je tedy patrná nepravidelnost vyslovování širokého *e*.

Protetické či náslovné h: Dnes hlavně před samohláskami *ú/u*, zčásti *i/í*, dále *a/e/o*, zřídka *n/ň*, *r/ř*.

„Vznik protetického *h* lze vysvětlit z povahy hlásky *h* tak, že při přechodu z klidové polohy se artikulačním proudem rozechvějí hlasivky ještě před nastrojením mluvidel na artikulaci počáteční hlásky (nebo souhlásky).“²³

Hôsátka (32B), **h**ôkončeňí (40B), **h**ôšit (36B), **h**ôpekla (40B), **vyh**ôčila se (90B), **neh**ôtáhlê (90B).

Úženi é v í: změna probíhala ve 14. – 16. století, po měkkých souhláskách se ustálilo ve spisovnosti zúžená varianta *řeci - řici*, někde jsou spisovné obě varianty, jako např. *světélko – světylko*.²⁴

*Ml*íko (64B), *smaž*ení (10B), *dôš*ení (10B), *mak*ování (54B), *tv*arohování (54B), *takov*í (70B), *podoj*ení (64B), *kostkov*ího (72B), *skl*ádaní (74B), *dobr*í (74B), *plis*ování (74B), *znárodň*ení (76B).

Pozn.: V slově *mličná* se objevuje jak úženi, tak krácení samohlásky.

Protetické v: Jeden z nejrozšířenějších nářečních jevů, první doklady z 1. poloviny 14. století, více pak ve 2. polovině 15. století a 1. polovině 16. století. Užívá se v českém a středomoravském nářečí.

*Votr*hají (32B), *vohř*ilo (52B), *vodjagž*iva (4B), *voř*íškê (70B).

Koncovka -ma: V instrumentálu plurálu, ve shodě s českým nářečím.

*Vánoce*ma (6B), *děvč*atama (18B), *brambor*ama (58B), *peňez*ma (90B).

²³ BĚLIČ, Jaromír. Nástin české dialektologie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972., s. 75. ISBN 14-567-72.

²⁴ FRANTIŠEK CUŘÍN A KOL. Vývoj českého jazyka a dialektologie. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 55-56, ISBN 14.194-77.

Šč za št': Neprovedení změny probíhající ve 14. – 16. století.

Ešče (58B), *ščávô* (58B).

Měkčení: objevuje se u podstatných jmen typu *kost'*, *kořeň*, *loket'*.

Tédeň (18B).

Změna s v z na začátku slova: Typický jev pro celou středomoravskou skupinu.

Zetmňelo (34B), *zchraňovat* (38B).

Neprovedení přehlásky u v i: Změna probíhala ve 14. století.

Večeřu (10B).

Diftongizace ý v ej: Proběhla na konci 14. – 16. století.

Žádnej (90B).

Koncovky -ný u některých adjektiv: *makovaní* (54B), *tvarohovaní* (54B).

SLOVNÍ ZÁSoba

Podstatná jména: okruh týkající se jídla – *prackê* (6B) (dial. „sladké placky“), *côkroví* (8B) („cukroví“ - souhrnný název pro vše sladké, i pro dorty aj.), *cvíboch* (40B) (z nj. – „buchta s piškotem“), *šólánkê* (54B) (dial. „šulánky“), *ščáva* (58B) („šťáva“ - název pro omáčky), *ruláda* (40B) (dial. „roláda“ - sladká i slaná), *lokše* (60B) (dial. „nudle“), *kadlátkové kompot* (68B) („švestkový kompot“), *zhlavce* (36B).

Zvyky, svátky: *Velká neděla* (18B) (velikonoční svátek – „Velká neděle“), *maškarádê* (50B) (dial. „Masopust“), *Velké pátek* (18B) (velikonoční svátek – „Velký pátek“), *drakiádê* (50B) (dial. „drakiáda“), (dial. „polštář“), *draňí* (40B) (činnost – „škubání peří“), *dođerek* (40B) (slavnost - „ukončení draní“).

Práce: *foškê* (90B) („fuška“ - slangový výraz pro příležitostnou práci).

Oblečení: *kalijopkê* (74B) (název kalhot pocházející z původní značky), *střevíce* (74B) (souhrnný název pro veškerou obuv).

Zvířata: *hôsê* (30B), *krávê* (30B), *hôsátka* (30B) (husy, krávy, housátka).

Zájmena: nadměrné užívání ukazovacího zájmena *to* (6B).

Příslovce: *teťka* („ted“).

Spojka: *aji* (58B) („i“).

SYNTAX

Začátky promluv: *no tak Moni* (6B); *no* (18B).

Kontaktné prostředky: *to víš* (6B); *tag jo* (6B); *Moni* (8B); *eši víš, co to je* (62B).

Konce promluv: *jo?* (32B); *to teda jo* (6B); *no tak jasne; tagže asi tak* (72B); *víš?*(40B).

Parazitní slova: *vlastně* (18B), *ježišmarja* (82B).

Vybočení z větné vazby: *něco z té zabijački se vohřilo, že to vidrželo*(52B), *gdeš sem bela tak těch sedmi, osmi let* (30B).

Přehozený slovosled: *aji sem si to uš, misim, přečetla, pomale* (72B).

3. 1. 2 Rozbor rozhovoru č. 2

HLÁSKOSLOVÍ

Široké o za u: *hôšila* (6B), *gômičkô* (6B), *krávô* (8B), *sôšit* (10B), *hólki* (12B), *môselâ* (34B), *základkô* (18B), *prodlôžovala* (20B), *hrôdečkê* (20B), *hôdělalo* (20B), *kôp* (24B), *nekôpovalê* (24B), *bôchti* (26B), *chalôpa* (42B), *lôkô* (36B), *hôčit* (36B), *zôstal* (36B), *pôstřila* (42B), *samô* (42B).

Dlouhé o za ou: *švicó* (6B), *krásnó* (6B), *dlóhí* (12B), *každó* (12B), *celó* (12B), *kratóckí* (18B), *stlókâ* (20B), *krásnó* (20B), *teplónko* (22B), *slad'ónkí* (32B), *kóski*

(32B), *zkóški* (36B), *sednót* (36B), *lókô* (36B), *chalópkách* (42B), *dostópl* (42B), *přišróbovaní* (42B).

Široké e za y: *tadê* (4B), *kamarádkê* (6B), *vêsokém* (6B), *mêdlo* (12B), *namêdlila* (12B), *gomákê* (12B), *hrodečkê* (20B), *vêhřívála* (22B), *každê* (26B), *bêlinkové* (26B), *mirabelkê* (32B), *strešničká* (32B), *kděž* (32B), *rêbníka* (12B), *vinitkê* (44B), *komisňákê* (44B), *vykládalê* (44B).

Dlouhé é za ý: *vêsokém* (6B), *bêlinkové* (26B), *každé* (32B), *kadlátkové* (32B), *véprask* (32B), *drahé* (36B), *bévalo* (20B), *kadlátkové* (32B), *véprask* (32B).

Protetické či náslovné h: *hôš* (12B), *hôšila* (6B), *hôd'elalo* (20B), *hóčit* (36B).

Úženi é v í: *do tvrdího večera* (12B).

Protetické v: *voblíkat* (6B), *vona* (6B), *vod'elalo* (20B), *vočistec* (20B), *vobracení* (12B), *votroci* (12B), *vočistec* (42B), *vokrajo* (32B), *vono* (20B), *vodmítala* (40B), *vodpracovat* (52B).

Koncovka -ma v instrumentálu plurálu: *konvalinkama* (20B), *borůvkama* (28B).

Úženi é v í: *tvrdího* (12B), *rozdělení* (12B), *naparád'ení* (12B), *malinečká* (32B), *hozavření* (32B), *domluvení*, *velkího* (20B), *blbí* (54B).

Tvar duálu tě: hanácké jev.

Nevim tě (34B), *to mñe ř'e tak mrzí* (20B).

Měkčení: *zlost'* (32B), *kmeň* (32B), *faň* (22B).

Krácení: *kibl* (46B), *spat* (12B), *prat* (48B), *mêdlo* (12B), *hnuj* (12B).

Neprovedení přehlásky a v ě: změna probíhající ve 12. století, typický jev pro středomoravskou nářeční skupinu.

Naša (40B), *do prostředka* (42B), *od kraja* (42B), *Kořenca* (36B).

TVAROSLOVÍ

Záměna dativu a akusativem: *nevím tě* (34B), *to mne ťe tak mrzí* (20B).

Tvar slovesa být: *já sô* (4B), nadměrné požívání *sme* (6B).

Tvar slovesa jít: *přind'i* (12B), *vodend'i* (54B).

Pozn.: Zvláštní případ přidání zvratného zájmena *se* ke slovesu *zmizet*: *kam se zmizla* (20B).

SLOVNÍ ZÁSoba

Podstatná jména: *rodina* – *švica* (6B) (z nj. „die Swester“ - slangově „sestra“), *máti* (6B) (sl. „matka“); skupina - *čundráci* (12B) (slang. výraz pro „trampy“), *partija* (12B) (dial. „parta“); práce - *ortopko* (36B) (sla. pro „ortopedii“), nástroje, příslušenství - *máselnica* (20B) („máselnice“ - nádoba sloužící ke stloukání másla), *vintákê* (44B) (dial. „brusle“), *komisňákê* (44B) (slang. výraz pro „pracovní boty“); ost. kategorie - *pazderna* (36B) („stavení sloužící k sušení lnu“), *šřěp* (32B) („ovocný strom“).

Přídavná jména: *školková* (42B) („učitelka ve školce“).

Sloveso: *překlepat* (54B) („vydržet“).

Příslovce: *teřka* (48B) („ted“), *hôž* („už“), *tehdá* (48B) („tehdy“).

Spojka: *gděš* („když“) (12B).

Citoslovce: *ejhle!* (36B), *hop hop, hop!* (32B), *jé* (20B).

Ustálené spojení: *do tvrdího večera* (12B) („do pozdního večera“).

SYNTAX

Začátky promluv: *jo* (6B); *tagže* (54B); *no* (30B); *to víš* (20B); *no tak* (30B); *ale jo* (44B).

Konce promluv: *tagže asi tak* (72B); *no* (42B); *že prostě* (18B); *jak se říká* (48B); *sme říkali* (32B).

Kontaktové prostředky: *dyš deš* (34B), *viš?*(76B).

Opakování: *a f pátek, protože v pátek jako běl půst, každé pátek* (26B); *vařivalo bílí kafé, bílí kafé* (30B); *bělê kadlátkê, kadlátkê bëlê* (32B); *chalopa, ho té chalopi* (34B); *narodil Martin, potom bel Martin* (36B); *vona bela dobrá, vona* (36B).

Parazitní slova: *vlastně* (54B), *jako* (12B), *no prostě* (18B).

Nadbytečné užívání spojky že: *sôché nebo s máslem, že to sme si taky dělávali* (20B); *vono to trvá chvílku, že v té máselnici* (20B); *se začlo, že budem spravovat* (36B); *jako drželo, že vono to furt se povolovalo* (44B); *že nás je tam moc, že ešli budou stahovat* (54B).

3. 1. 3 Rozbor rozhovoru č. 3

HLÁSKOSLOVÍ

Široké o za u: *začnô* (2B), *zôstal* (4B), *hôčetní* (4B), *hôčtárna* (4B), *hôlákali* (4B), *hôspal* (4B), *čôchala* (4B), *hôš* (4B), *drôšstevní* (4B), *hôzavíral* (4B), *bôfet* (4B), *břôch* (4B), *hôvařit* (6B), *vrchô* (6B), *hôsmažit* (6B), *cibôlkô* (6B), *čtvrkô* (6B), *probôd'il* (6B), *tlôstí* (6B), *hôsmaš* (6B), *hôvař* (6B), *hôlica* (10B), *stôdené* (10B), *kôchiňe* (10B), *hôčňovkô* (10B), *hôčitelki* (10B), *hômetala* (10B), *cestičkô* (10B), *chôdák* (4B), *krávô* (12B), *sklepô* (12B), *smetanô* (12B), *hôd'elala* (12B), *hrôdki* (12B), *hôsi* (14B), *bramboračkô* (18B), *česnečkô* (18B), *košelô* (20B), *žlôtí* (20B), *pirôretô* (22B), *krajô* (22B), *côkroví* (22B), *tlačenkô* (28B), *hôzení* (28B).

Dlouhé o za ou: *Olomóca* (2B), *dlóhí* (2B), *stópla* (2B), *póti* (2B), *kópila* (2B), *sósedům* (8B), *druhó* (10B), *kotóču* (10B), *zemňêd'elskó* (10B), *stlókát* (12B), *dřevjenó* (12B), *kohóta* (14B), *třípatrovó* (24B).

Široké e za y: *sêna* (4B), *rêbňík* (4B), *kačkê* (4B), *tê* (4B), *doplatkê* (4B), *napeklê* (4B), *navarílê* (4B), *roládê* (4B), *hanáckê* (4B), *malérecčkê* (8B), *dobérkê*

(10B), *věřvávali* (10B), *vêrostlê* (16B), *vêkévala* (10B), *nakêslí* (6B), *holobê* (14B), *vêtírat* (6B), *kêna* (20B), *kupovalê* (24B), *rêbê* (24B), *řískê* (24B), *spodničká* (20B), *sêlonoví* (20B).

Dlouhé é za ý: *velké* (6B), *narépat* (6B), *hokřivd'ené* (4B), *maléřečkê* (8B), *dobérkê* (10B), *stréc* (10B), *věš* (10B), *vérobna* (10B), *hřépkí* (10B), *vévařovně* (10B), *sbérala* (12B), *vêkévala* (10B), *tédeň* (24B), *pracné* (24B), *bramborové* (24B), *živé* (24B).

Protetické či náslovné h: *hôčetní* (4B), *hôctárna* (4B), *hólákali* (4B), *hôzavíral* (4B), *hôvařit* (6B), *hôsmažil* (6B), *hôlica* (10B), *hôčňovka* (10B), *hôčitelki* (10B), *hômétala* (10B), *hôdělali* (4B), *hôš* (4B), *hôspal* (4B).

Pozn.: Ve větě použito *hozavíral*, hned nato ale v následujícím slově *uzávjerka* (4B).

Protetické v: *voni* (4B), *vokno* (10B), *vožral* (4B), *vobden* (10B).

Úženi é v í: *dobří* (28B), *namalovaní* (8B), *nakêslí* (12B), *krafskí* (12B), *plstění* (20B), *zelení* (20B), *černí* (20B), *žlôtí* (20B).

Neprovedení přehlásky a v ě: *práca* (4B), *tata* (4B), *chliva* (4B), *hrnca* (12B), *krka* (18B).

Neprovedení přehlásky u v i: *máselňicu* (12B).

Dloužení: *neráda* (24B).

SLOVNÍ ZÁSoba

Podstatná jména: okruh rodiny – *naši* (4B) („souhrnné označení pro matku i otce“), *ségra* (4B) (sl. „sestra“); zvyklosti, svátky – *doplatkê* (4B) (stejný význam jako „dobírky“), *jézédé* (6B) („Jednotné zemědělské družstvo“), *maškarê* (8B) (dial. „Maškary“ tedy „Masopust“), *maléřečkí* (8B) (označení pro „ženy, které malují kraslice“), *dobérkí* (10B) (jako „doplatky“, „přebytek“), *jednotka* (10B) (dle nich se určoval pracovní výkon JZD); ostatní kategorie – *fórhóz* (4B) (z nj. „dvůr“), *kačku* (4B) (sl. „jednu českou korunu“), *gimpl* (sl. „gymnázium“), *dederónová košila* (20B)

(„dederon“ - syntetické vlákno a tkanina vyráběné v bývalé NDR), *žbrunda* (22B) (sl. „legrace“).

Ustálená slovní spojení: *mamka nám hômetala cestičku* (10B) („pomáhala“).

Slovesa: *belákovali* (2B) („mluvili hanáckým nářečím“), vulgarismus *posrala se* (4B), *vêkévat* (10B) („přemluvit“).

Citoslovce: *prásk!* (18B).

SYNTAX

Konce promluv: *no úplně* (8B).

Začátky promluv: *že jo* (12B); *no* (4B); *jo* (4B).

Opakování: *byla práca, práca* (4B); *sme chodili i mi, to sme chodili jenom* (8B); *vêtírat plech, vêtírat do čista, do čista* (16B).

3. 2 MLADŠÍ GENERACE

Pro průzkum mluvy mladší generace byl veden rozhovor s mužem ve středním věku. Respondent (rozhovor č. 4) se narodil roku 1970 na Suchým, kde žije dodnes. Pracuje jako řidič autobusu.

3. 2. 1 Rozbor rozhovoru č. 4

HLÁSKOSLOVÍ

Široké o za u: *Sôchím* (4B), *sestrô* (6B), *hôteklo* (22B), *hôčňák* (28B).

Dlouhé o za ou: *vječínó* (10B), *kocóra* (14B), *Jindřónům* (14B), *skřópal* (16B), *bóral* (34B).

Široké e za y: *tadê* (4B), *bráchê* (6B), *chlebíččkê* (12B), *pêva* (12B), *morákê* (22B), *hospodê* (24B), *cigaretčkê* (24B), *sêrkê* (24B).

Dlouhé é za ý: *nebévá* (16B), *zlé* (16B), *d'ivočné* (16B), *stréček* (24B).

Protetické či náslovné h: *hôteklo* (22B).

Protetické v: *votrávili* (14B), *von* (14B).

Úžení é v í: *podrití* (18B), *puštení* (18B).

Koncovka -ma v instrumentálu plurálu: *téma norama* (18B), *před našima* (24B).

SLOVNÍ ZÁSOBA

Podstatná jména: *morákê* (22B) („malý pštros“ či „krocán“).

Přídavná jména: *d'ivočné* (16B) (dial. „divoký“).

Slovesa: *skřópat* (16B) (dial. „skřroupat“ tedy „sníst“), *štěpit* (34B) („rozčílit“), *pošomtat* (32B) („uklidit“).

Ustálená slovní spojení: *levé jak šavla* (34B) („nešikovný“), *přejet vzduchovkó* (18B) („zastřelit“).

Vulgarismy: *hajzl* (14B), *posraní* (14B), *kurva* (14B), *hovno* (30B).

3. 3 NEJMLADŠÍ GENERACE

Pro rozbor mluvy nejmladší generace byl veden rozhovor jednak s mužem, jednak s ženou. První dotazovaný (rozhovor č. 5) se narodil v roce 1989 v obci Suchý, kde žije i v současnosti. Pracuje jako dělník ve firmě v Boskovicích. Druhá dotazovaná se narodila 1992 v obci Suchý, kde také žije dodnes. Jelikož bylo po nahrávání zjištěno, že zkoumané jevy se v této nejmladší generaci plně shodují v rovině lexikální, syntaktické, morfologické i hláskoslovné, je uveden pouze rozhovor muže.

3. 3. 1 Rozbor rozhovoru č. 5

HLÁSKOSLOVÍ

Vypuštění hlásky j: *du* (11B), *sem* (1B).

Protetické v: *vodjagživa* (9B), *vochuzené* (13B), *vobjevil* (13B), *vokolo* (15B), *vod* (23B).

Vypuštění hlásky k: *dicki* (15B), *dibich* (13B), *diš* (13B).

Koncovka ej u adjektiv: *vyšlechtěnej* (9B), *rozmažlonej* (9B), *zakrslej* (9B), *bježnej* (11B), *každej* (9B), *výbornej* (13B).

Záměna tš za č: *vječinou* (11B).

Tvar vzniklý haplogií: *ňakou* (13B), *ňakej* (13B), *ňák* (13B), *ňáký* (13B).

Koncovka -ý v plurálu u adjektiv: *jiní* (11B), *smažení* (13B), *pokaždí* (13B), *připravení* (13B), *volní* (15B), *siloví* (15B), *hipísáckí* (23B), *chlapeckí* (23B), *mužskí* (23B), *noví* (13B).

Koncovka -ma v instrumentálu plurálu: *směrama* (23B), *kamarádama* (23B).

Dlouhé o za ou: *dlóho* (23B).

Dlouhé e za ý: *vochuzené* (13B).

Moravská krátkost: *strávím* (11B), *ležím* (11B).

SLOVNÍ ZÁSoba

Podstatní jména: *Teddi* (9B) („druh králíka“), *políčku* (13B), *hřípki* (13B) (název pro „veškeré houby“), *érobik* (15B) („druh tance“), *hip-hop* (23B) („hudební žánr“), *empé tři* (19B) („přístroj na přehrávání hudby“), *hipísák* a *pankáč* (23B) („příslušníci skupiny či organizace“).

Zájmena: *svejm* (19B).

Spojky: *aji* („í“) (19B).

Zvláštní spojení: *viplkla na svět* („porodit“) (5B).

SYNTAX

Opakování: *Suchí, Suchí; Blanska a Blansko* (5B); *narodil sem se, konkrétne kde sem se narodil* (5B); *moje oblíbení jídlo, moje docela poslední dobu oblíbení jídlo* (13B); *králík, je to králík* (9B); *aji někdy, třeba aji; ve volním čase, ve volním čase* (15B), *jinak mám rád, docela rád* (15B); *neví jak to, jak to; vod, vod* (23B); *takoví, no, takoví* (23B); *no, sem eště četl, sem četl ten* (23B); *ňákí* (23B), *na ňákí* (23B), *na ňákou* (23B).

Parazitní slova: *vlastně* (5B); *tak jako* (17B); *f podstaťe* (11B); *prošťe* (13B); *jakobi* (15B).

Konce promluv: *že jo* (11B); *prošťe tak* (23B).

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala běžnou mluvou obyvatel Boskovicka, přičemž zvláštní pozornost byla věnována obci Suchý, kde autorka již pět let žije. Tato oblast patří do středomoravské nářeční skupiny, konkrétně do její hanácké podskupiny. Cílem práce bylo posoudit míru zachovalosti nářečí a popsat charakteristické rysy mluvy.

Vybraní komunikanti byli rozděleni do tří skupin. Do první skupiny, starší generace, jsou zařazeny tři ženy, narozené v letech 1948 až 1960. Další skupinu tvořila mladší generace, jejímž zástupcem byl jeden muž, narozený v roce 1970. Třetí skupinu, tzv. nejmladší generace, tvořil jeden muž a jedna žena, kteří se narodili v letech 1987 až 1992. Rozhovory, které byly s těmito lidmi nahrávány na mobilní telefon, byly posléze přepsány fonetickým přepisem a byl u nich proveden lexikální, hláskoslovný, tvaroslovný a morfologický rozbor.

Z provedených rozborů vyplynulo, že se běžně můžeme setkat např. s výrazným nářečním jevem, kterým je otevřené *ô* (*Sôchý, sestrô*) a otevřené *ê* (*pêva, rêbník*). Dalšími podobně znějícími hláskami jsou *ó* za *ou* (*kocóra, jednó*) a *é* za *y* (*nebévá, zlé*). Rozdíl spočívá v širší výslovnosti otevřeného *ô* a *ê* oproti *ó* a *é*. Navíc typickým boskovickým jevem je nepravidelnost v hláskosloví, tzn., že často slyšíme v jedné větě *bêlê* a hned za tím *byli*.

Častá je tzv. moravská krátkost uvnitř slov (*tata, mama*), která je slyšitelná i u mladší generace. Oproti tomu s dloužením samohlásek jsme se setkali pouze jednou (*neráda*).

Hojně používaným jevem je také náslovné *h*, které se vyskytuje zejména před samohláskou *o* a *u* (*hočtit, hočtárna*).

U mluvčích se také často setkáváme s jevy, které jsou společné jak pro českou, tak i pro středomoravskou nářeční skupinu, a které jsou základními znaky všech nářečí českých, jako je protetické *v* (*vokno, vodělat*), koncovka *-ma* v instrumentálu plurálu (*s děvčatama, konvalinkama*), diftongizace *y* > *ej* (*dobrej*), úžení *é* > *í* (*mlíko, polířka; dobrího*).

Co se týče slovní zásoby, mluva starší generace je spjata zejména se zemědělstvím. Pozorujeme výrazy zobecňující (*borůvkê* - výraz pro všechny lesní plody, *ščáva* - pojem používaný obecně pro všechny druhy omáček). V mluvě všech

generací si můžeme všimnout slov převzatých z němčiny (*švíca, sic*), u mladší generace převažují anglicismy a slangové výrazy, které byly zachyceny metodou přímého pozorování.

Syntaktická stránka promluv ukazuje na nepřipravenost mluvených projevů jednotlivých mluvčích. Nasvědčují tomu především opakované výrazy a formulace, postupné upřesňování sdělení s přerušením a opravami či nedokončené výpovědi.

V mluvě nejstarší generace je dobře slyšitelná příslušnost k hanácké nářeční podskupině, postupem se však u mladší generace pomalu vytrácí a u nejmladší generace není slyšitelná téměř vůbec. U malých dětí bylo navíc vyzorováno, že tzv. belákování často ani nerozumí anebo jim přijde směšné. Můžeme tudíž předpokládat, že se postupem času tato hanáčtina z Boskovicka vytratí zcela a nahradí ji obecná čeština.

POUŽITÁ LITERATURA

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN 14-567-72.

BOGOZCOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2012 s. ISBN 978-80-7464-033-9.

CUŘÍN, František. *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964 s. ISBN neuvedeno.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002. ISBN 80-7106-484-x.

PAROULKOVÁ, Soňa. *O šesti mládencích: třicet pověstí z Dražanské vrchoviny*. 1. vyd. Boskovice: Regionální noviny, 1999. ISBN neuvedeno.

SVĚRÁK, František. *Nářečí na Boskovicku*. Brno: Matice moravská, 1941. ISBN neuvedeno.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1: Starší generace – rozhovory č. 1, 2 a 3

PŘÍLOHA 2: Mladší generace – rozhovor č. 4

PŘÍLOHA 3: Nejmladší generace – rozhovor č. 5

PŘÍLOHA 4: Obrazová příloha

Rozhovor č. 1

1 A: Jak se menujete?

2 B: Já se menuju Jiřina Bartošková a pocházím ze Sochího, jo?

3 A: Bidlíte zde odjagživa nebo ste bidlela něgde jinde?

4 B: Já zde, Moni, bévám odjagživa, aji sem se zde narodila, v rodním domně číslo sedumdesát.

5 A: Mohla biste mi popsat vaše d'etství, kolik máte sourozenců, vaše zviki?

6 B: No tak, Moni, já mám jednu sestřô, Milôškô, no a naše zviki, hlavně tetka před Vánoce, tak to bêlo vzácná, jo jo jo. No, a to bilo takoví, pekli sme cökroví hlavně, spivali sme koledi, hlavně za večír, tóto dobó tetka před tím Adventem, no a chodili sme do kostela, bilo to jinak moc pjekný před tema Vánoce. Potom sme se řešili na Vánoce, to víš, jako všeci d'ecka, tak jo, celkem, tak mám pěkní spomínki, jako před tema Vánoce, na to, to teda jo.

7 A: Kolik druhů cukroví ste pekli?

8 B: No, tak babička, teda moje maminka a moje babička pekli prackê, perníčkê, zázvorkê - no tak tech asi deset druhů to Moni bôde.

9 A: A co ste mñeli na večeri? Normálne kapra, nebo...?

10 B: Ne, na večeru sme mñeli filé, ale ne smažení, takoví jako, můj tatínek d'ela takoví jako spíš dôšení s vajíčkem, smažení a bramborové salát.

11 A: A drželi ste celej den púst?

12 B: Drželi sme celé den púst, sme cht'eli vid'et zlatí prasátko, no, to sme jako cht'eli moc. Jo, a maso sme nejedli, to vúbec jako ne.

13 A: Na Noví rok ste d'elali husu?

14 B: Na Nový rok sme d'elali hõsu, pečení, se zelím, prost'e normálne, víš?

15 A: A co na Silvestra? Jak ste třeba slavili? Bilo to taki takoví bujarí?

16 B: To ne, to akorát mamka dělala bábofku nebo koláče. Potom, jak už sem byla starší, to se dělali chlebičky a chodili sme na zábavu, když sem byla jako mladá holka, sem do Sokolovni.

17 A: Ještě se zeptám na nějakí další svátky, třeba Velikonoce? Jesi ste slavili podobně, jak teď - vajíčka...?

18 B: No tak Velikonoce - to byl zase ten týden, to sme spíš chodili jako do kostela, to byl Zelené čtvrtek, Velké pátek, Bílá sobota, neděle - až do toho Velikonočního pondělí sme chodili do kostela, vlastně, jako děcka. Pak hůž to teda tak nebělo, protože sem chodila do práce, potom. No a Velikonoce - to byla normálně Velká neděle, to se šlo na mšu do kostela, f pondělí chodile kluci za děčatama, potom bila zábava večír eště v Sokolovně.

19 A: A vajíčka ste kreslili?

20 B: Barvili sme vajíčka.

21 A: A dostávali ste i sladkosti?

22 B: Jenom vajíčka, dá se říct, večinó.

23 A: A co práce na poli, to asi začlo, že? Co ste pěstovali?

24 B: Jako já hůž sem byla večí, tak těch pjet, šest let, to belo društvo, vlastně sme žádné pole neměli, ale práce na zahrátce.

25 A: A co ste pěstovali?

26 B: Mrkev, cibôlo, petržel, jako normálně bježní, víš, produkti do kôchiňe.

27 A: Česnek, cibulu?

28 B: Cibôlô, česnek, jo, jo.

29 A: A ještě mne napadají zvířata, jestli ste nějakí mňeli?

30 B: Slepico, krávô, gdeš sem bela tak těch sedmi, osmi let, prasátko, slepice, no a hůse, aš pozděj, aš sem bela vječí, to sme pěstovali hosi, kvůli peřinám, víš?

31 A: A s tím souvisí to draňí peří. Jak to teda probíhá, to draňí peří?

32 B: No, to môsijó vikrmit od hósátek, potom se dvakrát votrhají, nebo třikrát dokonce, pak zaříznu, hopečo se na svátkê, ale to peří, to se mosí potom teda podrat, jo? To se jako domluvijó sósetki, teřički, fšeckí možní jako známí, no a začíná dračka, asi tak řech čtrnáct dní.

33 A: Asi po večerech, že?

34 B: No, jak se zetmňelo, tótó dobó, to se visipala hromada peří na stúl, hosadřili se kolem teda ty teřičkê, známí, co šlo, a peřičko po peřičku sme drali do krabiček a visépalo se to do velkího hrnca.

35 A: A to bila asi jako ňejaká víbava, potom, že?

36 B: Hošili se ze sítkovini, víš, peřini, nacpalo se peří a čtíři zhlavce, to každí d'efče jako v d'ed'iňe mňelo mňet, tenkrát.

37 A: A ta víbava, to bilo jenom tadi to, nebo ješře ňeco dostali?

38 B: Nádobí, to se dávalo se vébavi, schraňovalo. A povlečení, no tak jasňe.

39 A: A čtrnáct dní to teda trvalo?

40 B: No, potom na skončení - to bel dod'erek, víš? To bêla na hôkončení oslava, takoví zakončení, řem teřičkám a známém sme hôvařili čaj, dal rum, maminka cvíbôch hôpekla, nebo se kópili zákôski, dietní párki s horčicó, to bêlo pravidelňe.

41 A: Párki, to bila sláva, ne jak teř...

42 B: Jo, to bêlo vzácná, jo jo jo. No, a to bilo asi zakončení toho peří, no.

43 A: Tak, a teř se dostávám k dalšímu svátku, masopust, jestli víte?

44 B: Masopust - to bele te maškárádê, a potom bêl jako púst, ale od tance, to nebêli zábavê, plesi, ňic v té dobje řech čtířicet dní.

45 A: A to byl púst jenom od ňejaké činnost'i nebo i od jídla?

46 B: No, to ne, to bêla akorát Popeleční středa před řím pústem, Velké pátek a ta středa asi - púst čtířicet dní - od tancováňi, od plesú, to belo tak zakázaní, víš? Se mňelo hôdržovat takoví to neveselí, řádný jako veselost'i nebo to...

47 A: A púst od jídla ste drželi?

48 B: Na tu Popeleční středu, Velké pátek a Štědré den - púst od masa.

49 A: A ti maškarádi?

50 B: Teť - maškarádê pro d'ěcka, vibírají peníze pro charitu, pořádají ňákí drakiádê, Tři králi, aš po devadesátím roce.

51 A: Teď třeba ňejaká jídla. Co ste jedli? Običejně jedli, običejně ste vařili doma?

52 B: Maso bělo jednou za tédeň, že, zabilo se prasátko, věčinó v lednu, tak ta zabijačka - to byli krópi, jitrnice, prejt, tak to bělo určit'e přes ten leden, do póli hónora, co šlo, protože běla zêma, nebili ledňičkê, tak sme to mñeli f takové špajsce - komúrce, víš, a věčinu toho jídla potom babička s mamkou zavařovali do takových skleňic. No ale s tó zabijačkó se normálne bježní jídlo protahovalo hodně dlóho, aspoň do póli hónora, ňeco s té zabijački se vohřilo, že to vidrželo, bělê mrazê. No a jinak bježní jídla, to bělo, Moni, hrachová polífka, čočková polífka, česnečka, jak teť, jídla ňákí...

53 A: Ňejakí sladkí, ne?

54 B: Dělalí se šolánkê makovaní, tvarohovaní, knedle tvarohovaní s trnkama, s makem. F pátek se d'elalí bochti s čajem.

55 A: Maso bylo jenom v ned'eli, ve svátek?

56 B: Maso jenom v ned'elu a ve svátke.

57 A: A to asi řiski...

58 B: To bělo maso s polífky, to se vzalo maso na polífku hovězí, polífka se jako slila, to maso se dalo na ščávô, na papriku taková s bramborama nebo s réžou. Potom maminka d'elávala uš aji tu roládo, ale jako gdyš sem bela jako ta malá, tak to bělo věčinó maso jenom tak na té ščávě.

59 A: A s bramborama, asi žádní ekstra přílohi, že?

60 B: Chleba domácí, s nudlama domácíma, nudle, říkavalí sme tomu lokše.

61 A: Mñeli ste režim, že ste sñídali, objedvalí, večeřeli? Co ste sñídali?

62 B: Bílí kafe s chlebem, jako - to bêla melta, eši víš, co to je, to bêla melta, jako černá, do toho se nalilo mlíko a bylo bílí kafe, víš? A k tomu sme si vzali chleba.

63 A: A suhej nebo ste něčím mazali?

64 B: Ne, věčínó sôché, a na večeru bilo jako podojení mlíko. To se šla podojit kráva a každé den se vzal hrnek mlíka k chlebu, tak do tech osmi let, to sme bêli takhle všeci, celá rodina.

65 A: Ovoce asi taki moc nebilo, že?

66 B: Ne, ovoce před Vánoce, to bela vječínó fronta, tak do obchodú hrr...

67 A: A japka ste mňeli?

68 B: Mňeli sme japka, švestkové nebo kadlátkové kompot se říkalo, filé, to dôšení, to pečení cókroví sme mňeli na tom stole, no a ňákí to ovoce a druhé den to bêlo maso. Na Šťedré den sme se snažili to maso nemňet, na zlatí prasátko sem vječívala, ale potom sem...

69 A: A mňeli ste asi přírodní, žádní umňelot'ini...

70 B: Mňeli sme svíčky v žapkách nasazení a prskafkê, to sme mňeli kolekci, jak sem bila malá, taťínek dostal f práci na d'ěcka, potom i japka sme nabalovali a voříški se balili do zlata. Potom, jak sem bela starší, tak toho maminka kópila víc, ale...

71 A: A za dárki ste dostávali asi voblečeňi nebo co bilo potřeba?

72 B: Hra, kníška, aji ňákou panenku sme dostali, to si spomínám, že jeden rok Miloška dostala jako věstřihovací takoví batole, to bêlê takoví oblečki věstřihovací, ale prost'e to bêlo malí batole, a možná že to eš'te teťka, to se věstřihovalo a na to panenku se to tak oblíkalo. A kníška, první kníšku, to sem dostala „Pejsek a kočička“, aji sem si to uš misim přečetla, pomale. Potom sem dostala kníšku „Malí Bobeš“ a „Poplach v kovářské uličce“, na to si taki moc spomínám. Vječínou takhle něco, aji ňákou panenku, tagže asi tak. Rodičům sme se snažili, vím, že jeden rok sem se domlôvila se svó babičkó a mamce sem kópila kilo kostkovího côgrô, nebo prášek na praňi, nebo mêdlo, jako takle ňáký dárki sme zehnali, jo? Potom sem mamince kópila aji halenku, nebo tagle, jak sem bêla vjetší.

73 A: A to bilo třeba s tím oblečením, to ste si nechávali šít?

74 B: To běla hrozná víhoda, že moje maminka šěla, akorát nám koupila střevíce, kalhotěl - misim kalijopki, si spomínám. Sukínky nam šila, to jako, s tím oblečením sme neměli problém. Jenom kabátkê, bondê, nám kópila, viš? Sokně skládaní, plisování, fšcko, říkám, to bela velká víhoda, to sme mñeli právě dobrí.

75 A: Vaše maminka dělala, šila, nebo bila v domácnost'i?

76 B: Moje maminka bela v domácnost'i, bila v Jézédé, potom aš asi deset let před důchodem nastópila do Boskovic do Lidokovu, tam běla aš do, tam běla aš do důchodu, viš? Domácnost, Jézédé a ten Lidokov. Taťka, ten za mího d'etství eš'ťe bël doma, potom hoš ti továrni bele znárodñení, nebo jak to, potom mñel jít do Krasu šít, ale nešil, ale šil zase do Lidokovu do Ňemčic do brusírni, tam bël do indvalidñího důchodu, protože mñel asi infarkt. Zóstal v invalidñím důchodu, šestnáct let sem mñela, mñel aji to špatní ritmus, hned je navrch, hned je důle, každý sebemenší na to púsobí, tak to taťka mñel.

77 A: A sestra dělala co?

78 B: Sestra Miluška, ta teda choďila do devítiletki do Ždárné, potom šla na zdravotní školu do Prostějova. A je teda zdravotní sestra.

79 A: A dělala to celí život?

80 B: Děla to celé život, akorát běla na mateřské, mezitím, a jinak to pořád dělala.

81 A: A bila na nějakém zvláštním oddělení nebo se asi střídá...?

82 B: Bila věčinó na ortopedii, a teďka je před důchodem, jak to menuje, ježišmarja... Akorát na Vánoce dali d'ecka dom, a že teťka je tam náká s Tajska, nebo z Vjetnamu, něco takovího, a že si je dom brat nemúzó, nevím kvóli čemu. A že teť nabízeli těm sestrám, jako kdo si je veme na svátkê, tak dostane čtiřicet tisíc, takže vo to je dost jako zájem. Pro ñe je to asi víhoda, viš?

83 A: A jinak vi ste dělala gde? V nějaké firmñe?

84 B: Já sem dělala f Krasu, šila sem plátna, a pak sem žehlila přet mateřskó, zažehlovala sem boční švê. No, a potom sem se vrát'ila aš po... Aš po Jiřce, a to sem

dělala, a tam sem lepila taková plátna, a potom sem šla mateřská s Mírem, pak sem se ještě na náhoku tu chvilku vrátila, pak sem onemocněla, od té doby su doma.

85 A: A váš manžel, ten dělal?

86 B: Manžel, ten je zedník - už vod prvopočátku.

87 A: A děcka dělají? Děcka máte?

88 B: Děcka mám čtyři - Mírek, ten je zedník, chtěl bit po tatovi, zedník furt, od devíti let. Ilča chtěla bit zdravotní sestra, ale ze zdravotních důvodů ju nevzali, tak se šla vihôčit do Metri, ale nebavilo ju to, a nevrátila se k tomu, dělala ve zdravotnictví v nemocnici v Boskovicích na koronárce, teď dělá f Šebetově, u těch postřížených, že?

89 A: A Jiřka?

90 B: Jiřka se vihôčila taki f té Metře, ta to mňela taková nerozhodní, tak tam celkem spokojená běla, dojížděla při těch děckách, vona bi tam možná dělala do tetka, ale to se tam zrušilo. Tetka si sehnala práci f té kôchini, žádnéj zázrak s peňezma to neňí, ale to víš. Ten manžel její, Pavel, dělá hodně fôški, protože jinak bi to nehotáhli.

91 A: A benjamínek, ten dělá co?

92 B: Ten běl hrozne hodné chlapeček, a tetka se vihôčil na Minervě slabopród, a tetka si našel práci v Itabu v Boskovicích, peňez moc nemá, ale...

93 A: Děkuji za rozhovor.

Rozhovor č. 2

1 A: Ahoj!

2 B: Nazdar!

3 A: Tak bich se cht'ela zeptat, gdes virústala, gdišs bila malá?

4 B: Pořát tadi na Sôchim, sem akorát, sem se přest'ehovala na pjet let, gdiš sem se vdala, jinak sô pořát tadê.

5 A: Máš nějaké sourozence?

6 B: Jó, no. Sme akorát se švicó, sami dvje, protože mamince se narod'ili dva kluci mrtví, tak sme zústali sami, sme pjet let vot sebe, tagže jako d'ecka, jako malí sme si moc nerozumněli, protože pjet let je pjet let, ale aš potom prost'e, aš sme bili dospjelí, tak potom teprf se to nějak srovnalo, jináč já sem ju cht'ela ve fšeckím dohnat, cht'ela sem s ňó fšade chod'it, jenomže to se jí nelíbilo, vona bila hoš slečna, že, mňela kamarádkê, cht'ela sem se voblíkat jak vona, třeba mňe strašne rosčilovalo, gdiš babička nám - máti teda jako šila, vona šêla, že, tak ta nám hôšila fšecker, a jí třeba hôšila krásnó suknu s vêsokém pasem, to frčelo, ale já sem bêla malá, já sem ju mňela na gomičku, jéžišmarja, já sem cht'ela prost'e taki sukňu s vêsokém pasem, tagže taghle, no.

7 A: A co ste mňeli třeba za zvířata?

8 B: Mňeli sme krávô, prase, slepice bêlê, tele sme mňeli.

9 A: A jak ste se o to starali? To ste si museli rozd'elit?

10 B: Ne, tak vječínó teda eš'e jako babička moja, fšici kolem toho chodili, ale sme zase môseli, sôšilo se seno pro krávô, tak to bêlo celí leto, sme vlastně jenom chod'ili sôšit, v ned'elu třeba aji, že prost'e. Gdyš bêlo pjekňe, bêlo třeba vobráťit to seno, že, lítalo se kolem sena, tagže taghle, že.

11 A: Mamka pracovala nebo bela doma?

12 B: Vona doma nebela, vona bela v družstvje - sôšeňí sena, vobracel se les, teřka je to fšecker se strojama, tehdá to bili dlóhí hólki, jak to tam leželo posekané, tak se to prost'e připodebralo na holki, a hôš se to vobracelo. Jako me sme to mňeli tak trochu rozd'elení - švica bila spíš tak jako doma, já se s tou máti na to družstvo chod'ila, moc

sem na to chodila, protože otec můj bël v dúchod'e hôš, od čtyřicet'i osmi let, mňel jenom nepatrné dúchot a máti celkem taki ñic, a gděš šela, tak šela pro lědi, snažila se přivid'elat ñákou korônu, ale môsela mít jednotki, voñi to ñák počítali, ale určitej počet jednotek, a gdiš cht'ela doma ñeco hôšit, tagže já sem mosela chod'it za ñu, abe ten počet jednotek mňela nasbírané. Já sem si od d'etství na tom društvyje mákla hodňe - vo prázdninách, prosim'te, aš do tvrdího večera na seňe, protože abê se to na tem društvyje zvládlo, abê do toho nelilo. Já, Stáña Davidú a Salátoví d'ecka - mê sme bëli votroci. V lit'e, prost'e, já sem šla zñičená, ze sena droštevñího, jak pes, okolo rëbñíka, fšude národa, čundráci. Tet' sem potkala holki naporád'ení: "Đelé, dé se do pořátku a přind'i za nama." Já zñičená, přišla sem dom, vzala sem medlo, ručñík, šla sem do rëbñíka, namëdlila sem se ho rybñíka, hómila, zaplavala a šla sem spat, protože sem nemňela añi náladu prost'e ñekam jako chod'it. Tagže na tom takoví trošku votroci, sme říkali društvyje hodňe, no a doma, to bëlo sôšeni té trávi, pro tu krávô. A eš'te bëlo moje vyhazováñí hnoj, o krávu sem se starávala já. Každó sobotu sem vyhazovala hnúj, mňela sem menší gomáki, no nevím kolik mňe bëlo, no na záklatkô sem chod'ila, a mňela sem takoví malí vidle, šikovní, a každó sobotu to bëlo moje, vyházet hnúj krávje, podestlat čerstvo. Prost'e pjekňe celó ju vyčist'it, dat do pořátka.

13 A: A bavilo t'e to?

14 B: No, mňe to bavilo jako moc, jenomže...

15 A: A to ste mňeli dost víhodu, že mamka šila, že?

16 B: Vona nám hôšila úplňe fšecker.

17 A: A nosili se spíš sukňe, holki, nebo kalhoti?

18 B: Sôkňe se nosili, pjekňe krat'óckí, jak sme si stopli, kam sme dali ruce, tak sme to môseli mňet. A máti bëla na nervi, gdiš sme bili ve škole, potajmo nám to mamka prodlôžovala. To víš, sme přišli, voblíkli ju, a ne, ta sôkña môsí bit o tři centimetri kračí. A tak to môsela s nadáváním prost'e jako spravít. Nemňela nám to... Na starí kolena sme se navlíkli do gat'í.

19 A: Co ste jedli?

20 B: Maso bévalo akorát v ned'elu, a protože bëla kráva, bëlo mlíko, tak večere bëla automaticki čerství podojení mlíko a krajíc chleba - bu'to sôché nebo s máslem, že, to

sme si taki d'elávali, to jako d'ecko - stlókát máslo, to b'el vočistec - vono to trvá chvílku, že, v té máselnici, tak sme to rôčne namlát'ilê, fšeci co sme teda b'eli, tak každé, pokut mohl, pokut ho nebolela ruka, stlókál a vistřídál ho drôhé. Než se začli dělat hrôdečkê toho másla, pro mñe, jako pro to d'ecko, to b'elo nekoneční, já sem to tak nesnášela, ale jak uš se začla d'elat sem tam ñejáká hrôdka, jé, hôš to za chvílu bôde, tak pak se s toho začli d'elat takoví velkí kóski, no vlastñe voddělalo se podmáslí zvlášt', a zóstalo tam to vistlókání, to máslo, mívali sme krásnó takovó formô na to máslo, ale nevim, gde se zmizla, to dodneška ñegde hledám po hůre, ale to hôš asi je prič. To b'ela taková jako vañička dřevjená, kitka konvalinek vidlabaná, máslo se prost'ê do toho dalo, jak to stohlo a mñelas takovó krásnó kostkô másla s konvalinkama. To mñe t'ê to strašñe mrzí, nevim, gde je, to hôš asi dyš se spravovalo.

21 A: Chleba ste si pekli?

22 B: Chleba uš já nepamatuju, jako pekával se doma, pamatuju, dyš sem b'ela jako hodñe malá, kamna. To lopatô sme mñeli dlóho doma, a to hôš úplñe v matnách spomínkách. V kochini sme mñeli kamna, fředu té místnost'i, tam bjela pec, tam sem si jako malá sedla, ta bela teplónká, tam se mñe hrozñe líbilo, tam sem se pjekñe vèhřivala, to b'elo fañ.

23 A: Rohlíki ste kupovali?

24 B: Rohlíki sme nekupovali každé den, kôpoval se chleba, spomínám si, že f pátek šla máťi nakupovat, a jako co tohle, co má kópit a „mami kôp rohlíky, kôp rohlíke,“ to se bježñe nekôpovali, kópil se chleba, sem tam se rohlíki koupili.

25 A: A na objed ste mñeli sladkí? Z moukii třeba?

26 B: No, to b'elo třeba, já nevim, čočka, mličná polífka, to já sem nesnášela, to b'ech nedala do hôbi añi za ñic, a rajská máčka, a takhle, a f pátek, protože f pátek jako bel púst, každé pátek, jako přes den, bi mñeli přes den dodržovat trochu púst od masa, tak to b'el automaticki ho nás čaj bilinkové a bôchtê. Toto bil objed jako páteční.

27 A: A buhti bili ñejakí klasickí s tvarohem?

28 B: No normálñí, ti bôchti. Gdiš v lit'ê bele borúfki, tak bili s t'ema borúfkama, s tvarohem, većinou s tvarohem, to bévalo, protože to sme mñeli domácí, jako fšecco sme si d'elali.

29 A: A na snídaňu ste mňeli co? Taki chleba?

30 B: No, na snídaňu se dřív vařivalo bílí kafé, bílí kafé, no, a něgdo si nadrobil do toho chleba, nadrobené, nebo chleba s máslem, pomazané. Ale bílí kafé neběla moje parketa, neběla. Děda taky do smrti to snídaľ, máti take, to sme hodně d'elávali.

31 A: A třeba nějakí ovoce pjestovali ste?

32 B: Bêlê kadlátkê, kadlátkê bêlê, mirabelkê, takoví ti malí plomečkê, víš, japka sme mňeli na dvoře, takové š'ep staré - hoš teda, ale mňel hrozně dobrí japka, pak sme tam mívali obrofské třešňo, to bêli takoví ti ptački, ti malineční střešinečki, bili strašně dobrí, slad'ónkí. Ten strom, teřka sem si spomňela, to bêla moje záchrana, gdeš sem něco vêvedla a mňela sem dostat napráskaňi, tak sem bêla jak veverka, já sem mňela huš ti vjetve tak jako hóp, hóp, já sem sed'ela ve vršku obrofské třešně a ničgdo mňe dolú nedostal, aš sem vid'ela, že ta zlost' pomenula, že to ten véprask nebude takové. A potom jednó, to bêlo nějaká ekstrem, to sem bela vjetší, to víš, bêla sem hôbatá, něco sem máti odpovid'ela, práskla sem dveřma a otec akorát zatápjel v kôchyňi, otec tořiž bêl hrozně steklé, já su po něm, svím spúsobem, já su oheň okamžitê, on jak prost'e vid'el, že něco té máti otsekávám, a leťela sem přes tu kôchiň, švihla sem s dveřma, on se neuvjeritelně stekl, a jak mňel ty kóski dřeva na to topeňi, tak vileťel za mnó na ten dvúr a ti kóski za mno lítal. Já zase hóp, hóp, sem bela na stromně, zakritá za ten kmeň, kóski mňe hvízdali kolem hlave. Potom teda to pominulo, milé otec se naštvál, vzal pilo, odřezal spodňi halôze a mňela sem po ptákách.

33 A: Kams chod'ila do školi?

34 B: No, tak na záklatko se chod'ilo sem, jako na Sôchí, do té pátê třidi, nevím t'e do kterího roku, ale dost dlóho. Od šesté sme chod'ili do Ždárné. Ráno se jezďilo školákem vo sedmi, jezďili sme autobusem, naspátkê sme vječínó chod'ili pješki, to bêlo faň, dicki nás šla partija. A diš deš ze Ždárné na Sôchí, po levé straňe posledňi chalôpa, ho té chalôpi je pômpa, bévala tam pitná voda a to hoš hôřiceňi ze školi, tam sme se chod'ili napit. Ti Nedomovi, jak tam bévali, tak hoš mňeli tam na plot'e napichlou sklinku od hořice, tak sme se tam každé den stavili, napili se a pokračovali jako dom, na Sôchí, no.

35 A: A co dál?

36 B: Pak sem šla na zdrafku do Prostějova, tam sem bévala, na internátě celé tédeň. Tam mňeli holki z okolí Kořenca. Já sem se ve čtvrtím ročníku môsela vdávat, Roman se narodil v březnô, diš sem bela ve čtvrtáko, tagže maturitu hôš sem d'elala s ním, to sem bêla doma, vlastně jezdila sem tam jenom na skóšky, diš sem potřebovala známki, dyš sem to neměla hôzavření z nákiho předmñetu, tak sem dicki přijel se vyzkôšet, no jako sranda to nebêla. Ten Roman bêl, ten nespal, nespal v noci, nespal ve dne, ječel jako tigr. Já sem si ho vždicki vzala do kočára, vzala sem si sešitě to sme bévali na Vokrohlé eš'e, a šla sem si sednôt za d'edinu k Pazderňi, na lókô, a říkala si: „bôdu se hôčit, chapik bôde spat,“ kuloví! Chlapik ječel jak tigr a nenahôčila sem se nic! Co ťi mám říkat, voňi moc Vohróhlišťi bêli v plné práci, tak co sem chtěla, to sem mňela, no. Tak v té dobje nás belo ve třídě vdaných dost, sme se vdávali prostě brzo. Tagže já sem doma zůstala s tím Romanem chvilu, do roka se narodil Mart'in, potom bel Mart'in na svjetě, tagže sem teda bêla doma dál. A potom se začlo, že budem spravovat tady na Sôchým, potřeba náki peňize, do práce, že mňela domluvení na internu a ejhle sem bêla ťehotná s Pavlem. Ale ta vrchňi bela natolik taková, vona bêla dobrá, vona to zatajila, prostě, že sem nastópila, d'elala sem do té mateřské s ťím Pavlem, pak sem bêla doma s Pavlikem rok a púl, a pak sem šla d'elat na ortopko, a tam sem bêla prakticki celé život, neš ta babička nám taghle onemocñela, sem s ňô zůstala doma.

37 A: A tam se ťi líbilo, na té ortopedii?

38 B: To bêl můj druhé domov, tam prostě. Tu babičku sem nechťela ňikam dat, bêch tam bêla dodneška.

39 A: Pavla ťi asi taki dost pomohla...

40 B: Pavla, ta mñe pomáhala hodně, Pavla. S babičkô spávala, jak si zlomila nohu v tom krčku, ne, v žádnim případě, vona si s ňô bôde spávat sama, vona to vůbec jako vodmítala, hrozně úžasné vstah. Ale ťe od malinečka, vona ťe k té máti, hrozně fan vztah. Dodneška, prosimťe, mê máme na tapetě na počítaču babičku. Ta naša Pavlína, vona jí tam nasadila černí bríle, klobók, ale jak to bábiñe tam sekne, v mobilu má prostě vona s babičkô, jako nemúže na ňu zapomñet, moc pjekné vstah. No a švíca, Jiřka, pomáhala, kdiš sem potřebovala ňekam jít, nebo ňeco... Vona sice, môseli sme si říct: „přindu tehdy a tehdy,“ protože vona s ťema nervama, mosela mñet určitó hrañicu, nesmňela sem ju tam nechat jako dlóho nebo môsela jit spat dom. Mňeli sme jet na

svatbu na dva dñi, a to sem añi nejela, protože vona by môsela spat tam, to hoš pro ñu nebêlo, to raçi svatbô oželím.

41 A: A kdyš ste bili malí, co ste d'elali za sporti, choďili ste plavat?

42 B: No plavat, to víš, plavání, to bôla naša doména, to sme mñeli za hômnama, čéče, já se té máti d'ivim, že vona mñe post'ila jako šest'iletó samo k ribníku. S Jarkou Kolářovou, že, školkovou řed'itelkou, tak sme choďivali se spolu hôčit. Me sme nehomñeli plavat, me sme se hôčili. Ale ta máti, vona nás nechala. Ale vono bêlo takê tém, že vona bévala u rêbñíka, v chalópkách, jak se říká, kdiš deš po silnici na Benešov a za plotem měla vlastně rêbñík, že, tagže jí to možná tak nepřešlo. Ale vona dicki říkala: „Miloškô, nesmíš plavat vod kraja do prostřetka, bješ si třeba taghle po prsa,“ protože znala tu hlóbkô, jak to f tom rebñíku je. Tagže nesmím nigdi plavat do prostřetka, a tak, a vopravdu, já sem ju ñikdy neporušila, dicki jenom tak na tu šířko, kam sme dostópli. Tak sem se nahočili plavat, no. Pak sme ližovali...

43 A: Jo, ližovali ste? Jako klasickí liže nebo bješki?

44 B: Klasickí liže, bruslili, to bêla sranda, to belê vint'ákê na klíček a kačenkê. A te vint'ákê, tos nasad'ila na komisñákê, mñelo to takové klíček, tos našróbovala k tomu střevícu, k tomu komisñáku, abi to jako drželo, že vono to furt se povolovalo, tos mñela furt bruslu dúle, tak se to vêkládalo, třeba desetñík strčilas mezi tu bruslu a mezi ten střevícu, ten desetñík tam bel přišróbované. Tagže takovém spúsobem, no. Ale jo, hôžili sme si to, sáñkování.

45 A: A to úplñe v zimñe ta práca asi nebila, že?

46 B: V zémñe, tak celkem ñic, vokolo toho dobêtka akorát doma, abi bêl obstarané. Protože tadê nebêl vodovot, tadi se d'elal vodovot, diš já sem bêla v sedmé tříd'e, tagže se nosila voda, buďto tadi dole za hospodó, vono to tam pořát je - klasická velká pompa sem donesla kibl jeden nebo dva, za chvilu to bêlo vipotřebování, furt se choďilo pro vodu, furt sem táhala a to bêlo takový jako blbí.

47 A: A jak ste prali?

48 B: No môsela se nanosit takê voda, mi sme mñeli na dvoře, máme do teťka studnu, to hoš je jenom takový mñelkí, protože se to ne to, tam třeba pro ten dobêtek se brala voda aji na to prañí, misim, ešli to se nosilo taki z t'ech Dolú, jak se říká. Máti bêla na

droštvje a nakázala mne nanosit plnó vanu vodi na praňi, no víš co to je, nanosit pro velkího, natoš pro d'ecku, a ted d'ecku furt na me: „pod' ven, pod' ven,“ tak já sem sice chod'ila, nosila sem sice vodu, jako d'ecku se mne zdálo, že té vodi tam mám, jéžišmarja. Máti přešla z družstva, že pôde prat, tam kalôženka vodê, jé, co já sem dostala a uš sem musela lítat, máti, a nosit vodu. Z družstva se chod'ilo pozd'e, podle toho, jak bilo potřeba práca dod'elat, to bêlo takoví.

49 A: A elektřina.

50 B: No naši, gdyš šili, tak při petrolejkách, tale nebêlo to špatní d'etství, gdyšs ti vimoženost'i neznala, to ti aňi nepřišlo, že mohlo bit něco lepšího.

51 A: A tobje ješt'e jak dlouho zbívá do toho dúchodu?

52 B: Ešt'e dva a púl roku, vono gdiš si řekneš: „dva a púl roku,“ tak co to je, ale diš na něco čekáš, máš to vodpracovat a néseš zdravá, a že to...!

53 A: A ti vlastne chod'íš i na ti noční, že?

54 B: F tom vjeku je uš to takê. Teřka hôš kdo by mne vzal, zase vrchní nám řikala, já nevím, nás je tam údajne dost, a já sem vlastne, já sem tam bela přijatá jako ošetřovatelka, nebêlo místo sestri, potom se, jedna šla na operaci loni, ale já sem šla místo ní do sester a tam sem hoš zóstala. Furt poukazou, že nás je tam moc, ešli budou stahovat. Já jed'iná nésu d'ecká sestra, já su jako všeobecná a ešt'e su poslední vzitá do t'ech sester, tak já nevím, abych ešt'e zas taky ňák. Podle t'ech parametrú by nás tam jako mnelo bêt míň. Tagže bêch šla spátkê do ošetřovatelek, bêch šla s platem dolů, nák bêch tam překlepala, ale ešli bi řekli, pro nadbitečnost, prost'e vodend'i, tak to uš bê bêlo blbí.

55 A: Děkuji moc za rozhovor!

Rozhovor č. 3

1 A: Dobrý den, můžete se představit? Říct, odkud ste?

2 B: Já začnô, já su, sô bévalá Cápálová z Boroťína, což je Malá Haná, nebo takê boskovická brázda, že jo, no a v té brázdě se mloví hánácki, ale maloháckê, hanáckê jako Olomóca. Moje mateřšćina je teda hanáčina, protože moje maminka pocházela z Vísek, také patří k té Hané, a tat'ínek z Bačova a odst'ehovali se do toho Boroťína. Brat, Láďin, bēlákoval.

3 A: Kolik máte sourozenců?

4 B: Tak moji rodiče mñeli prvního sena, je to můj brat Pavel, ten se narodil v osmačtyřicátím, pak já se narodila v padesátím, pak sme mñeli ešće ségrô ve čtyřiapadesátím narozenou. Rodiče, nebo jak sme řekali „naši“, dělali v Kochvje, maminka bēla zakladatel, témñeř, protože dělala tam účetní dlóhí leta. A co já si pamatôjô, školka tam teda v Boroťíně bēla, ale co já si prvñe pamatujô, me sme môseli hlídat tu Jitku, tu ségru némlačí. Névic sem ju môsela hlídat já. Máťi bēla v té účtárñe, ta hōčtárna bēla naproti přes rēbñík, jo, tagže gděš se naše Jitka probudila, posrala se třeba, tak sma s bráchem zalezli do vokna, tam bēlo zamřížovaní vokno, a hólákali sme na d'ed'ínu přes ten rēbñík: „mamko, pod dom, Jitka se posrala,“ to si pamatujô, tak sme v tom okñe viseli a řvali na tu mamu. Pak jedno vim, že si Jitka vopařila nohô a že sme mñeli za úkol, abi ju to nebolelo, na tu nohu fókat. Me sme normálñe, vona bēla malinká, sme museli nad ňó, s Pavlem sme se střídali a fókali jí na nohu. Fu, fu, aby ju to vychlazovalo. Pak si ješće pamatuju, deš sem ju hōspala, tak sem bila ráda, že spí, můj tata mñel motocykl ve fórhóze a já sem dicki hrozñe ráda choďila teda čôchat benzín, jo, sem si dicki lehla na tu nádrž, tak sem čôchala benzin, tak sem stópla a bila sem jak vožralá, hašišák sem bila hoš tehdi, narkoman, no úplñe. Protože Pavel bruslil na rēbñíce a já sem môsela hlídat tu Jitku, což sem považovala za hroznou křěvdu. Nélepší bilo, že se prodávalo šćest'í za kačkô, na pót'i. Plese, naši choďili na plesi, choďili hlavñe na tē drôšštevñí, jak se hozavíral rok, voñi tomu říkali doplatkê. V březnô, to se ud'elala uzávjerka starího roku, babê napêklê, navařili. Náš tata se vožral a přišel dom a přinesl nám bôfet, na tácko řezi a roláde, posedil na schodki, bēl tvrdé, hōsnôl. Můj tata učil d'ecku hanáckê, abi aspoñ jedno vjetu umñeli: „mám velké břôch.“

5 A: Vánoce?

6 B: To probíhalo normálně, bila práca, práca, naši bili v JZD, mňeli sme záhonek, či-li sme dostali kus pole, přěšli, môseli sme narépat koš mlíčú, hôvařit kotel brambor, z vrcho se vzali te pjekní, hôsmažil cibôlkô, Pavel to hrozňe miloval, čtvrtkô pekáčô si zhrnul k sobje. Já sem ho jedno přebila, a von bël hôkřivďené, a von se schoval do kopi dříví, pak se probôďil a vezl. Sem kópila maso, bël takoví tlôstí, on se na to podíval a věhodil, ale on to chtěl vyudit! Stréček Dolfa říkal: „hôsmaš jim vajíčka, hôvař čajíček.“

7 A: Masopust?

8 B: V Borotřine choděli maškari - me smê běli evangelíci, me sme se nezapojovali, voňi tomu nefandili. Velikonoce, to bël dobří, protože sme chodili i mi holki, to sme chodili jenom k sósedúm. Potom sme chodili ke Kaderkúm, voňi bili malérečki, voňi mňeli tak nádherní namalovaní kraslice.

9 A: A co dožínki?

10 B: Za nás to nebévalo, jenom te doplatkê, to se spočítalo, co věchází na jednotku, to bël voceňeňí. Dicki, gdiš beli dobírke, stréc řekl: „jedem do Boskovic.“ Stréc zařím to dobu čučel z vokna na holicô, mi sme mohli jenom čučet o patro věš, tam bela vérobna stôdené kôchiňe, mi sme na ñe věřvávale: „řezňíci, zabíjijou prasata a milujó d'efčata!“ Potom sme běli nasmňerování na vláček a jelo na hřépki, to sme jezdili vobden. Jezdili sme za druhó tetó do Prahi, donesla papírových kotočú, donesla telefon Pavlovi na rozmontování. Teta šela, můj bratr d'elal zemňed'elskó hôčnovku, základňí školu hod'elal tak, tak, to si mňe hôčitelki volali, nadávali, ať přendó rod'íče. Já sem d'elala gimpl v Boskovicích, bël tam ředitel z Borotřina, tak mňe mamimka nasmňerovala, tak sem běla na řad'e, ale věkévali s ñema, abi šla k tet'e. Já sem mňela přijímački na věbornou. No, naše maminka nám hômetala cest'íčkô.

11 A: Meli ste zvířata?

12 B: Mê sme mňeli koňa Bobina, toho si pamatuju, eš'ťe do chliva, šel do jézédé, chôdák, pak sem meli krávô, Červenka se menovala, pak sme mňeli kozu, to mňela mama nacvičenó, krafskí podojila, nalila do hrnca, dala ho ke sklepô, kde bël chladno, pak dvírala smetanê, protože se na jedná nasbírало, habi bël na máslo, že jo, tagže to

sbérala tédeó, pak to dala stlókát, pamatuju si tu dřevenó maselňicu, protože hoš pokrok šel dál, kópila si robot, teť to míchala na robotu, haš se hoďelali hrodki, to bělo jemně nakêslí.

13 A: Co ste mňeli dál?

14 B: Hôsi, slepice, králíkê, kohóta, holobi. Obírat křepelki, to mohli enom hospodiňki, co bévalê celé den doma. „Dolfí, mňe tak bolí noha!“ „A která, teťí?“ „Levá.“ „To nevaďí, chodímu stačí jedna!“ Môseli sme sbírat před honama japka. „Proč to sbírame?“ „Abe nás mislivce nepomluvili.“ Mi sme se dřeli jak voli.

15 A: Jídlo?

16 B: Maso bělo jenom v sobotu a neďelu, sme bëlê na vévařovně celé tédeň, o víkendech králíkê na všichni možní. Otec miloval vêtírat plech, vêtírat do čista, do čista. Máčka, to miloval d'eda. Bêla ráda, gdêš to hôpekla, bila z obchodu onóra. Naše holki vêrostlê na králíkách, rod'iče, ti mňe zásobovale každé tédeň.

17 A: Kdo je zabíjel?

18 B: Prásk to po palici, môseli sme. Já sem to jedla, dokut sem se nedostala do Čech - fajnová, mňestská. Mê sme meli polífký furt - vévar, zelnó, bramboračkô, česnečkô. Bochti v neďelu môseli bit, táč, cvíbach, to se promazalo, abi to šlo do krka.

19 A: Další tradice?

20 B: Náš d'eda nás tradičně hoňil do kostela, do Vanovic, přes brd, gdêš kmotra bêla tadê. To bělo, spodničká se nosile dráťení, vona mňela sêlonoví, na tom bële plst'ení vzori. Kmotra bêla přes módu, vona bêla stará panna, a vona žila hadrama. Teta bêla moc šikovná, vona to vêtahovala z Bordi, z nákéch tech časopisú. Jak sme choďili na te hřépkí - univerálňí, všeckí názve pro houbi. Stréc s toho vařel dobró polífkú, já sem jedla ho štokrtlete, já sem mu je dala všeckí do papučú. To tehďe bêla vzácnost do kêna, na záklatce, d'elala sem tam princeznô Ljupku, su vifocená, mám princeznovské šati. V Opatovících, tam bëlê ňáci ochotňíci. Sem mňela novó dederonovou košilu, ňáká sametka pod krkem, to misim mňe takê kmotra sehnala. Kmotra mňe přivezla tři sténí trička - zelení, černí, žlôtí.

21 A: Zima?

22 B: Na Vískách se sáňkovalo, přet barákem mňeli žbrudnu, hod'elé nám pirôretô, já sem se nahôčila bruslit na tem rebňíku, jenom tak sme mohli, pri vokrajô, tam to bêlo slabí, na panské zahrad'e sme hráli hokej s Vanovicema. Jinak se sáňkovalo, ale neližovalo se. O Vánocích se pekli pracnê, patero cokroví.

23 A: Mňeli ste kapra?

24 B: Hřípkê, bilê králíce. Tam bêl obchod, ale že bi se kopovalê rêbê, to si kópil každé v Boskovicách, Jevíčku. Bramborové salát bêl, misim, a řískê z králíka. Stromek živé, baňkê, to bêlo v krabicách na púd'e, to bêlo furt sténí. Na Mikuláše sme dostalê třípatrovó kolekci. Jináč máti môsela zvládat všeccko. Tat'ik podle ní ned'elal nič, ale bil furt nadřené, mama neráda žehlila.

25 A: Pekli ste chleba?

26 B: Stlókali sme akorát máslo, chleba se nepekl, ho nás staré d'eda přebíral hrach.

27 A: Ďelali ste zabijačku?

28 B: Klasika, prase se střelilo, žádném pantokem, to hôš tekrát, opařilo, rozporcovalo, začal bêt móda konzerv, naši šeccko dávali do konzerv - tlačenkô, jitrnice, polífkú. Pak se naložilo masa, škopek na hôzeňi, hod'ilo se vod rána do večera, tak dobrí hôzení sem ještě nemňela, ñegdi se teda trefí stréček. Pak diš se spravoval barák nebo ñeco, tak se rozd'elá hôzení a je.

29 A: Ďekuji za rozhovor!

Rozhovor č. 4

1 A: Ahoj!

2 B: Nazdar!

3 A: Tak jestli mne můžeš říct, gdišs virostl?

4 B: Bilo to tadê, na Sôchím.

5 A: Kolik máš sourozencú třeba?

6 B: Tak mám... Kolêk já jich mám? Tři! Dva bráchê a jednu sestrô.

7 A: Jak se menujou a co d'elají?

8 B: Roman, Mart'in, Pavlína - Roman jezd'í autobusem jako já, Mart'in ned'elá nič, ten je v dúchoďe a Pavlína d'ela zdravotní sestrô.

9 A: Jak slavíte Vánoce, Mikuláše?

10 B: Chod'ívali sem, babička mne hôšila Mikuláša, maskô, sme za ňó chod'ili potajmo. Jíme filé, ribo, aji kapra, tak jako, ale vječínó to filé.

11 A: Jak slavíte Silvestra?

12 B: Jak? Ňijak, chlebíčke, tři pêva a du spat! Protože du do práce.

13 A: Mňeli ste zvířata ňákí?

14 B: Kocóra Mikeša, hajzl, to bêla kurva, voňi ho nechávali doma, fšude posraní, tak votrávili ho. Taťik jedno dovezl čokla, toho boxéra, nakonec sme ho dali Jindřónúm, t'i ho sežrali.

15 A: Proč to ud'elali?

16 B: Já nevim, von nebêl zlé, ale takové d'ivočné, fšecko rozežral, skřópal.

17 A: Hospodářská zvířata, králíki ste mňeli?

18 B: No, to sme mňeli, pak sme je nechali po dvoře pušt'ení, to bělo d'ivokí, to bělê norê, prskalo to, pak to taťik přejel vzduchovkó, to bělo celí podrití tema norama, prskalo to, to běl domácké druch, ale zd'ivočel.

19 A: Slepice ste mňeli?

20 B: Jo, mňeli, d'eda mel Barina – čokla.

21 A: A něco dalšího?

22 B: Potom morákê, ježišmarja, tis mňe tak zblbla, to... No, kurva, morák, takové pštros malé, to mňel taťik, prse dicki hôteklo, slípki lítali po dvoře, babička jančela, to bila panika.

23 A: Chod'ili ste ližovat?

24 B: Hokej sme hráli, na ribníčku, na malim, před našima, bješkuju tadi po skalách, v leťe fotbal, plavat, na kole. Do hospode sme chod'ili, gdêš sme bělê malí, pro cêgaretki, pro sêrki. Jinak Sokolovna na Čochê.

25 A: A do nâkích krouškú, chod'ils?

26 B: Do ribáka, mňe to nebavilo, taki, necht'elo se mňe.

27 A: Na školu?

28 B: Na hočnák, na zemňed'elko do Boskovic.

29 A: A toho autobusáka d'eláš počát?

30 B: Stojí to za hovno, z Letovic do Březové, do Boskovic, do Olešnice...

31 A: A vi máte volno jak?

32 B: Teť ne, teť uš ne, teť musime jezďit po púldnách. Jeden tédeň chod'ím na ráno, druhé od čtíř. Vo t'ech čtvrt na pjet vijížd'ím, mezi tím máme volno. Su doma na víkendi jenom jednou za čtrnáct dňí, dva dňi. To sme d'elali tu bódu, třeba sme přišli z práce vo púlnoci, a tak, jak ses dicki pošomtal, vo púl druhé spat a vot sedmi to začalo! A pak mňe natáčel bud'íka na šestó hod'inô, abêch se probral.

33 A: Vi plánujete ješt'e něco na dvoře?

34 B: Bôdô, z jedné straňe d'ílna, stréček mňe furt š'epí, abe tam bêla, jenže, že sem levé jak šavla. Jako naučil sem se ňákí vjeci, jak sme bórali komín, tam bêl bordel, krámú, to bêl ráj!

35 A: A vi budete slavit Vánoce jako všichňi?

36 B: Né, dé mňe pokoj, aňi vid'et to nechcô, eš'ťe to tak, nene, aš poté ceremonii, pak jako d'ěcka navrch, si je odvedô a já du dolú.

37 A: Ňic, tak se mňej, d'íki moc za rozhovor

Rozhovor č. 5

1 B: Dobří den, já sem Jindřich Bartošek.

2 A: Kolik máš sourozenců?

3 B: Mám tři sourozence, jednoho bratra, dvě sestry a nič dalšího. Chceš vjed'et, kolik mñe je let? Je mñe dvacet čtiry let.

4 A: Gde ses narod'il?

5 B: Narod'il sem se, konkrétne, gde sem se narod'il, gde mñe moje máma viplkla na svjet, tak to bilo v Boskovicích, a gde sem vyrústal, to je vesñice Suchí. Suchí je vlastñe u Boskovic, Boskovice sou u Blanska a Blansko je u Brna.

6 A: Ted' bidlíš gde?

7 B: Ted' bidlím na Suchím se svou přítelkñí.

8 A: Máte doma ñákí zviřata?

9 B: Zviřata sme doma moc nemñeli. Co sme mñeli doma vodjagživa, tak sou slepice, dicki sme mñeli tak kolem dvanáct'i slepic, añi moc, añi málo, prost'e tak akorát. Moje přítelkñe je úchil na králíki, je to králík speciálñe višlecht'enej na chov doma a je to takovej rozmazlenej a je to druch „Teddy králík“, je to jakobi zakrslej králík, kterej neñí zakrslej.

10 A: Ted' mñe řekñi ñákí tví zviky, jak vipadá tvúj den, kdi tak vstáváš?

11 B: Múj bježnej den je stereotipñí, docela, stávám ráno ve čtiry, pak jedu do práce, v práci strávím vječinou ñákou dobu, potom du s kamarádem nebo s kamarádama, spíš s kamarádem, na pivo, potom du domú, kde mñe čeká moje přítelkñe, tam prost'e užíváme si, klasicki, ud'eláme si ñeco na večeři, ñeco pojíme, popovídáme si, co bilo přes den, potažmo se pod'íváme ne ñákej film. O víkendu je to samozřejmñe jiní, sobota probíhá, že jo, ráno vstanu, ñeco musím ud'elat doma, musím ud'elat ñákou práci, protože tadi bidlím v podstat'e zadarmo, tak musím ñeco pod'elat, a ned'ele je volná, gde

vlastně jenom v podstatě ležím a dělám věci, kteří v podstatě chci, je to jedinej v podstatě den, gdi se můžu vjenovat svejm koňčkum naplno, a zájmům.

12 A: Jakí je tví oblíbení jídlo?

13 B: Moje oblíbení jídlo... Moje docela poslední dobu oblíbení jídlo sou smažení žampioni, protože já sem od malička nemňel rád hřípki, houbi, tagže sem bil vo to ňákej vochuzené. Poslední dobou, je to třeba půl roku, gdi já sem tak jako vochutnal ňák jako smažení houbi, hřípki, a fakt si to teť užívám jako naplno, jak dibich vobjevil prostě ňákou, ňákí jako noví, tagže ti žampijoni smažení, to si dávám pokaždí, gdiš mám možnost, protože fakt, nemňel sem tu možnost, abi se mňe to znechuťilo za ti léta, třeba jako kuřecí, kteří já teď nemůžu aňi cejt'it. A jinak voblíbení jídlo, f podstatě je to, mám rád čočku, mám rád čočkovou políčku, čočku na kiselu, to sou, fakt jako to. A jinak je to každí jídlo, kteří má aspoň ňákej, po ňákím čase si dám, že si to prostě nesprot'ivím, prostě diš ňákou dobu nemám ňákí jídlo, f podstatě jím fšechno, ale diš to jídlo nemám ňákou dobu, a pak si je dám po ňákím čase, a ještě je k tomu dobře připravení, tak si je prostě dám s chuťí a neřekl bich... Možná ti houbi si teď užívám.

14 A: Co děláš rád ve volnu?

15 B: Ve volním čase? Ve volním čase, poslední dobu sem si oblíbil cvičení, rád cvičím, je to spíš, neňí to jako cvičení, ňákej erobik, je to spíš ňákí posilování, je to siloví posilování, upravil sem si aji jídelníček kvůli tomu, tagže trochu aji se tak stravuju podle toho. A jinak mám rád, docela rád skládám hudbu, písnički, i gdiš je to takoví, dělám to pro sebe, docela mňe to baví. A vokolo toho dělám aji ňákí věci, dělám aji instrumentální muziku, hip-hopovou, a mám rád docela věci vokolo toho, třeba grafika a takoví věci, jakože to, takoví jakobi kompletňí to d'ílo, se fším fšudi. Rád natáčím videa, jak videoklipi k hudbje, ale rád natáčím aji třeba, videa třeba, tipu jakobi virální, virální videa. A mám rád aji černí humor, tagže ňeco na ten stil, ňeco jako Monty Pajtn, Česká soda, takovej stil videí a humoru.

16 A: Práce, gde pracuješ?

17 B: Pracuju v Boskovicích, ve firmě, menuje se Itab. Je to taková práce spíš jakože, je to fakt jako vid'elávání peňez, protože jako...

18 A: Baví t'e to?

19 B: Baví mne to kvůli tomu, že tam mám takovou jako volnost, že tam dělám vlastně, sedím za stolem, vlastně, f podstatě jako pámím, sedím u toho, dělám rukama a mám takovou volnost, že můžu vlastně celý den poslouchat, vlastně z empétři přehrávače nějakou muziku, nebo nějakí, takže mám tam v empétrojce, nebo v empétři přehrávači stažené nějakí pořadí z rádia, mám tam muziku, takže celý den v podstatě, sedum a půl hodíni. Nebo gdiš třeba přesčas, aji něgdi, třeba aji devjet hodín, osum, prostě mám sluchátka, gde to... Nejí to práce, f které bich se realizoval, gde bich mňel toto, ale f tomhle mne to vihovuje, abich se f tomhle rozvíjel, mimo to studuju, nebo snažím se studovat dálkovje školu, taki v Boskovicích, dálkovje dođelávám si maturitu a časem bich chtěl, chtěl bich něco víc.

20 A: Další pláni do budoucností, obecně?

21 B: Další pláni do budoucností... Určitě bich chtěl dođelat tu školu, chtěl bich se nějak dál rozvíjet fšema smňerama, je to úplně jedno, baví mne fšecho. Chťel bich dokončit školu, chtěl bich určitě zmňenit práci, v budoucnu bich chtěl bidlet určitě ne na vesnici, i gdiš na vesnici mne to baví, ale je to, je to možná těžší taghle říct, protože človjek neví, jak to, jak to bude, ale ve mňestě mne to láká víc, protože je tam víc vjecí, které bi mne mohli lákat, protože tadi na vesnici nemám možnost nič. Nejí možnost jít do kina, nejsou tadi klubi, nič, co bi vlastně lákalo. To bi mne určitě lákalo, bidlet ve mňestě, mít tam aji práci a...

22 A: Oblíbená hudba a kníški?

23 B: Vod, vod zhruba čtrnáctí let sem začal poslouchat hip-hop, ten mne docela začal, ten mne začal docela, docela mne vibrousil fkus, ten můj, i diš se to nezdá, tak sem začal sledovat různé interpreti, kteří vlastně mne navedli na nějakí, na nějakí, na nějakou hudbu, kterou teď poslouchám, rád si poslechnu cokoli kvalitního, mám rád docela alternativní muziku, takovou jako jinou, neš poslouchají... Je to možná tím, že bidlím na té vesnici, a tady se fakt, tady se poslouchá docela kíč, vlastně tadi je hromadu diskotéku, gde každěj víkend přijede jiná celebrita - Leoš Mareš, Cejnar - a postaví se za miksážní pulti, a to je prostě pro ti lidí jakobi vrchol nějaké kulturi, ale já potřebuju něco víc a snažím se vo nějakí, možná, mám rád festivali, hipísáckí, i gdiš hipísáctví moc neuznávám, ale mám to docela, mám to rád, protože je to kvalitní. Kamarádím se aji, sou mne bližší lidí, které sou spíš, co navenek vipadají docela podívně, nějakí třeba pankáci nebo hipísáci, protože fakt s něma si rozumím, i gdiš jakobi vzhledem, vlastně

človjek bi mne zařazoval k průměru. Co se tíče knížek, mám rád Bukovského, ten mne, od něho sem přečetl všechno, to je taková jakobi, uspokojí to takoví chlapeckí nebo mužský náki, je to takoví, no, takoví, no. A jinak, jinak mám rád s knížek Polánika, jak se čte. Múj, moje nejoblíbenější kniška aji film je Klub rváčů, a mám rád aji vod Polánika, co sem ešće četl, sem četl ten, Strašidla sem četl, a to se mne hodně líbilo, a pak ešće... To už nevim, co. Potom mám rád ešće Kafku, no. Je to Čech, no, jo. Kafku mám hodně rád, Zámek sem četl dvakrát, je to dlóho, to stvárneňi, to zvukoví, to sem snad slišel milionkrát, to mne provázelo f práci dloho dobu a to se mne líbí, to je... Promněna se mne líbí míň, to se mne moc nelíbí, ale Zámek, Zámek je víbornej. A Proces se mne zdá, taki se mne líbí. Mne se vod Kafky líbí f podstaťe všechno, ale Zámek je mne úplne nejbližší, nevim, čim to. Akorát se f tom občas ztrácím, je to takoví nudnější na čteňi, že se f tom jakobi, že čtu a jakobi se f tom ztrácím. F tom Zámku se mne to nestává, i gdiš to taki.

24 A: Děkuji za rozhovor.

25 B: Zdarec.

PŘÍLOHA 4: OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Slavení masopustu v obci Suchý

Zdroj: <http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Suchy-582409>. [online]. [cit. 2013-12-10].